Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlхкета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 7 февраль, 1980 ШУ. ● №17 (6147). ● Мах 2 кепиг.

ХЬИНАР СОВДОАХАШ

19 АПРЕЛЕ— КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

ПЯТИЛЕТКА ФОНДА ЮКЪЕХЬОРГДА

Укх деношка Гl. Ахриева цlерагlча назрановски «Электроинструмент» завода сборочни цеха болхлой митинг хилар. Из хетальлр В. И. Ленин вaь 110 шу дузача цlея сийна укх шера 19 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дlайолаь инициатива хьаллацара.

Митинге къамаьл ду сборочни цеха рудильницас, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета допутаталла харжа кандидат оттаьча, коммунистически къахьегама ударника Султыгова Пасапхана.

— Тха цеха беррига болхлоша чlоагlа раьза хиний хьаллацай укх шера В. И. Ленин ваь 110 шу дузача деаьча ден сийна 19-ча апреле традиционни коммунистически субботник даре москвичаша дlайолаь инициатива, — аьлар цо. — Къьастта чlоагlа хьинар айдаь къахьега лерхl оаха цу дийнахьа. Тха коллективо дош деннад цу дийнахьа шоай нормаш 130 процент кхоачашъе. Хlаьта из вйса дош лу смена норма 160 процент кхоачашъе, иштта хьинар айдаь къахьегара тlаьхьа из завода беррига болхлой.

Дохкха декхар тlайцад сборочни цеха коллективо. Хlара дийнахьа сборочни цехо араход 30 эзар сома продукци, цхьабакъда, коллективо дош деннад цу дийнахьа 32 эзар сома продукци арахеца. Хьатlайовгlача пятилетка фонда юкъе хьорга 650 сом ахча.

Иштта собрали хилар инструментальни цехе а. Цеха болхлоех дукхагlчар лаьрхlад дийнахьара нормаш 140 — 150 процент кхоачашъе.

Из дика гlулахк хьаллацара тlахьийхар цига къамаьл даьча токара Шадыжев Борнса. Цо дош делар цу дийнахьа ший сменни норма 200 процент кхоачашъе.

С. АЛИХАНОВ.

●

ХЬАМСАРА ЦIЕЙ

Тlадоагlа субботник доккха цlей долаш чакхдаккха лаьрхlа штаб вlашагlъеллай Грознерча педучилище. Штаба кулгалхочо — училища директора Мовтаев Султан Махьмудовича дуац:

— Хlара шера вай мехка чакхдоаккхаш дола ленински субботник доккха цlей а хиле чакхдоал тха коллективе. Укх шера а дика вlаштlехьдаккха лаьрхlад оаха из цlей. Училище, общежите ковкарт цlендергда оаха цу дийнахьа, Садовая улица цlенъергья, «Садовая» яхача майда тlара панорама цlенъергья, басар хьокхаргда, гаьнаш дlайотlаргья. Цу субботнике къахьегаш хургья еррига тха коллектив, лохкаш музыка хургья, дикагleв воглей болх беш вар къоаставеш комсомолея профкомея комитеташа молнеш арахецаргья, дикагlа къахьегаш хиначарна сийлея грамоташ лургья.

Бек АБАДИЕВ.

Шера цхьан бригадо 5000 метр бурув тохара

ЯХЬЕ БАЬННАБ БУРУВДЕТТАРАШ

Иттлагlча пятилетке Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене Грознески бурув тохара балхий управлене коллектива кердача коталонашка кхувларех паl я буровой начальник А. П. Булгаков керте латта Правобережни - 140 яхача буровой коллектив. Г. А. Шулмина методах къа а хьегаш шера 5 эзар метр бурув тохарах 1.5 шера промысловикашка скважина эксплуатаце дlалургйола гlулакх дарен тlагlертта къовсам лоаттабу цу бригадо. Дlадахача шера социалистически яхье дика толамаш дахарах цуна елар «Грознефть» объединене нарара нара тела lle вымпел. Керттерча даькъа бригада бурувдеттараша къовсам лоаттабу бурув тохара балхий эффективности диколи лаихъяра. Цу дыкъе дика на йоалаш хьа а боагlа уж.

Бурув тохара сухал лаккъарах, химически реагенташ, электроэнерги, утяжелитель, кхыйола материалаш кхоярах, бурувдеттача остех бизза лайда кийбарах духхьала дlадахача шера цо пачхахьалкхена кходир 279 эзар сом.

Вlубенна дlадоладаьд пятилетка тlеххьара шу бригада бурувдеттараша. Дукха па говш хулача хоржамашта, В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цlейна сийленца какъабахара къахьегача вахте ятача цар январь бетта плаи тlехкхоачаш а яь, задаиел совгlа итташ метраш бурув техад. Тlехкхоачашъьй цар доррига техничко - экономически хьокхамий бетта план а.

Цо санна хьинаре къа а хьегаш пачхахьалкхен плани тlайийца социалистически декхараш тlехкхоачашдеш ихы дукха бригадаш я бурув тохара балхий управлене. Царех я буровой начальникаш Х. Д. Гадаев, П. А. Тараканов, В. Ф. Мельников, Е. А. Базылевский керте латта бурув детта коллективаш.

Д. ГАБАЕВ,
Грознески бурув тохара балхий управлене воккхагlйола инженер.

СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически заводе мел йола технологически цехаш lаварна, хийн, йовхалла lалашъеш а цу предприятере № 45 йолча цеха коллектив. Цуя балхах тийша да цхы мел йолч технологически цехашна еэхна химически продукци кхачlа хилар. Из дина кхета а деш, № 45 йолча цеха коллективо хьинар кхо ца деш къахьег ший бехкагlа кхача цехий балха тlа хьовзам па хьалийтара. Къьастта дика болх беш ва укхаза машинист - компрессорщик Назаренко Виктор Васильевич.

СУРТА ТlА: машинист-компрессорщик В. Назаренко.

С. ХУГАЕВА сурт.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯЬРЕХ

1979 шера 29 сентябре Старогрозненски технологически транспорта управлене водителий бригадира Смолий Виктор Федоровича календара тlа 1981 шу хьетlаэттар — цу дийнахьа цо пятилетка кхоачашъяь хилар из.

Тхьо шу гарга ха я цо транспорте болх бу. Цу юкъа шийна тlадилла декхар тешаме кхоачашдеш, шийгарча транспортага дика хьожаш хьовенна из.

Укх тlеххьарча итт шера цхьан ЗИЛ-а тlа болх беш хьавоагlа хьалхалатта водитель. Из цо иштта лелаьйй ховрга цу юкъа цкъаь цкъа буксираца лотас еэаш на ца хиннилга белгалдаьккхача.

Балха меттел, общественни вахаре а шийгара хьинар гойта карагlдоал коммуниста. Хьехамчий гlулакхашта хьалхара бехктонхаме вола партбюро член, агитколлектива кулгалхо — иштта да тахан цуна тlалатта партийни декхараш.

Виктор Федоровича доннхал ду хьехамчий новкъостаlца коллективе пятилетка гвардейцаш а хиина чlоагlбенна дlаэтта бола башха-дика къона водителаш хьалхехбе шоашта карагlдаларах. Царех ба Мадаев Руслан, Нестеренко Василий, Карнинский Сергей, кхыбараш. Тахан яхь лелаяра даькъе говзача, йоккха опыт йолча боккхагlчарца а нийсбаьа ишо кхоачаш ба уж.

Агитколлектива кулгалхо хиларца мукъа ха яхар фуд хоиш ваш укх деношка нов. Смолий. Хlаьта а ший декхар дизза кхоачашде аьттув боал цун.

Старогрозненски УТТ коллективо декхар тlайийцад В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш яхе шера задаиеш кхоачашъергья, аьнна. Цу даькъе шоллагlбола мул а толаме боаккхаш ва вай вувца коммунист.

Дика хоам

Бетта план 30 январе кхоачаш а яь. планал совгlа итташ эзараш сомий мехьа продукци арахийцар Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода Колесников Анатолий Алексеевич керте латтача цхьоалагlча цеха болхлоша.

Установкашта юкъе яьржача яхье хьалха латт Коровин Николай Георгиевич керте латтача централни газофракционирующи установка коллектив Агаронов Владимир Александровича кулгалдеча № 21-2 йолча установка коллектив Мехкдаьтта продукци арахецара бетта план цар кхоачашъйай 28—29 январе.

Хьайбай продукташ—дукхагlа

Тхона новкъостал эш

Толамца къахьег укх иттлагlча пятилетке совхоза тха ферма коллективо. Хlанзалца цхьа шу дlадахийтадаш пачхахьалкхенга шурех дулахи дохкара планаш тlехкхоачаш ца еш, хlаьта совхка шури йохкара план 101 проценти дулх дохкара — 160 проценти кхоачашйир. Цул совгlа РСФСР «Госкомвинпрома» чудоагlача боахамий шурий фермай коллективашта юкъе хьайбай продукци алсамъяиккхара яьркача социалистически яхье кхоалагlа моттиг яьккхар оаха.

Иштта овсаро къахьега новкъостал ду, безам хулийт тха болх аттача баннхара совхоза кулгалхоши хаддеиза йоанхо еш хиларо.

Ферма доахан латтача сритача помещенешка болх беш я чура нункаш, кхо араккхьеши доакъар дулаши йола транспортераш. Ханханахьа ткона лу спецбаркъаш, доалахьа дола хьайбаш кхабара доакъар, дахча, кlор, кхы мел эшар.

Къьастта дика вlашгlехьяьккха лелаю ферме социалистически яхь. Цун итог хlара дийнахьа ю. Бетта яьча итогех яхье хьалхара моттиг лаьккхача доаркана ахчан преми, карара нара тела цlе вымпел лу. Цун сийна арахец «Молния».

Къьастта дика да ферма къахьегамхой салаlара хьалаш. Масала, тха цlе уголок. Соахка кхайналь хиина конкурсе республике шоллагlа моттиг яьккхар тха цlеча уголко. Толам баккхаргх тхона телевизор а елар. Из хlанз цlеча уголоке латт. Цул совгlа, укхаза я радиоприемник, мукъача хана лакха палдар, ловзае шашкаш, шахматаш. Балха говзал лакхъе безам болчоа эша литература, кхыдараш да, йlайха я помещене. Лоацца аьлча, мукъача хавз паргlатта салаlа йиш йолаш да тхо.

Соахка тхона юкъе ларжача яхье хlара кхоабача lаттагара 2800 килограмм шура а йоаккхаш котало Саидова Лидас яьккхар, хlаьта шоллагlа моттиг сога кхоьчар. Планал совгlа 470 а йолаш, хlара кхоабача lаттагара 2670 килограмм шура яьккхар аз. Карагlдаьначох яше а, цуних кхоачамбаь lе дага яц со. Хlара кхоабача lаттагара 3000 — 5000 килограмм шура яккхара тlахьехаш Шелковской района Ленина цlерагlча колхоза дикагlа йолча доярка Ибрагимова Лидас республика беррагача хьайбаш леладерашка даьча кхайхарала жоп а луш, 3000 килограмм шура яккха лаьрхlад аз укх шера хlара lаттагара.

Хlанзарчоа ферме хьалха со я. Хlаьта толам чlоагlбар духьа сай шоз дlаккхачар деш къахьегартда аз дlахо йодача хана. Цунца цхьана, шура яккхара укх шера план а оаха тlайийца декхараш а кхоачашде новкъарло е мегаш цхьа хlама нийсденнад. Соахка тоьам боллаш доакъар lалашдаь ца хилар бахьан болаш рационага хьежна хьайбаш кхаба йиш йолаш дац тхо. Цудухьа соахкарчул вlезнагlа я хlанз йоаккха шура а. Масала, соахка укх хана хlара кхоабача lаттагара юкъера лаьрхlача 5.3—5.4 килограмм шура йоаккхаш хиннале, хlанз 5 килограмм мара яккхац.

Доакъарца новкъостал дар дехаш кхыча боахамашка а ухаш лел хlанз тха совхоза директор З. Чендриков. Из цо доахне а соахка нийсденна кхоачамбоацар укх шера а кхы дlахо а хила мегаш ха, доакъара культураш дlаера лаьтташ дукхагlа хьаца къоастадача. Хlаьта из гlулакх чакхдаккха тха боахама кулгалхой йиш йолаш а бац. Хlане?

Консаш лелаяра лостам болаш я тха совхоза. Цунга хьежжа 800 гектара тlа консаш дlайийнай боахамо. Хlаьта гураьха дуа ялат, доакъара культураш дlаера оахача лаьттах дисар 250 гектар мара дац. Цунах, масала, соахка 120 гектара тlа кlаи мукхи, 50 гектара тlа силоса хьажкlаши кхейир оаха, 80 гектара тlа дукхача шерашна тlаювла буц — люцерна я.

Нохьал латтар бахьан доаш силоса дlайийнача хьажкlий кхай хlара гектара тlара 150 центнер мара моша гlадам дакха карагlдаланзар, план 200 йолаш. Хий делла йиш йоацаш а диса, планага хьежна хьукъам чуба торо хиланзар люцерна дlайийна хиначара кхашкара а. Цунна бехке бар «Чеченингушводстрой» управлене чуйоагlача № № 6, 8 йолча ПМК-ай кулгалхой. Люцерна дlайийна кха долча юкхе, хьетlадоагlа хий хоади а деш, къайла система хьаеш сангараш лькар цар чу турбаш лехар духьа. Уж хьетlаинзар ший ханнахьа. Яьххача сангараш а йита баьнна дlабахар шиина а ПМК болхлой. Из бахьан долаш хий тоха йиш хиланзар люцерна. Цу гlулакхо а новкъарло йир кхоачамболлаш доакъар lалашде.

Цунца цхьана доакъара дlайийнача культурай алапагlа боагlаш хиина хьукъам чуийцача а йиш хургьяр совхоза хьайбаш лерттlа lангара дахара тоъам хилал доакъар lалашде. Цу тайнара моттиг нийслургья хlара шера нагахьа санна доакъара культураш дlаюв лаьтташ кхы шер па дойн. Лоацца аьлча, совхоза кхы тlа а 150—200 гектар лаьтта эш. Из дош къоастаде новкъостал эш тхона.

А. ХАТАЕВА,
Гудермесски района «Восточный» яхача совхоза доярка.

ДЕ ДЕЗАШ ДУКХА ДА

Юртбоахама къахьегамхоша, къьастта а баьцадаараш кхедечарна чlоагlа аьттув боацаш дар иттлагlча пятилетка дикьлагlа шу. Хlаьта а, «Юбилейный» яхача совхоза-завода коллективо пачхахьалкхенга юртбоахама продукци йохкара план толамца кхоачашъйй.

Планагlа дохка дезаш хиина баьцадаараш 5400 тонн мара доацача 6100 тонн дехкад, сом 300 тонн болха безача — 360 тонн, ялат, шура, дулх планал дукха а дукхагlа дехкар.

Юртбоахама продукци йохкара пхе шера план совхозо 4 шера кхоачашъяьй, баьцадаарашкара дlайиккхача дена.

Лакха хьокхамаш е доахаш, къахьийгад тха хьайбаш леладереша. Юкъера лаьрхlача хlара lаттагара 3360 килограмм шура яьккхай, планагlа 2500 килограмми декхарех 3200 килограмми мара йоацача.

Балха хвалха латташ хьейоагlа тха доярка Бахмадова Заинят. Цо хlара lаттагара 4790 килограмм шура яьккхай. Иштта, дика хьахьегаш ба дояркаш М. Униева, А. Магомедова. Цар а хlара lаттагара 4 эзар гаргга килограмм шура яьккхай.

Боахаме тоъал доакъар lалашдаьд, кийчъяьй хьайбаш леладу помещенеш. Цу гlулакхо вlаштlехьдоакх лерттlа хьайбаш lенгара доахкага. Хlаьта дlахо йодача хана а де дезаш а дукха да.

Иттлагlча пятилетка тlеххьарча шера тха боахамо лакха декхараш тlайийцад: план 5400 тонн йолча 6200 тонн баьцадаараш дохка, план 100 тонн йолча 150 тонн ялат дохка, иштта планал дукха тlех сом, дулх, шура йохка лерхlаш да тхо. Декхараш кхоачашдара кийчон балхаш а дlадоладеннад.

Хоеш да хlанзарча хана производстве техника мел лоархlаме я. Цунна лерттlа ремонт ярием эффективно пайда эцарцен дувзадена да тlеххьара хьахулар а. Из кхета а деш, хlанз зехьа ха па йозеш, сихдена юртбоахама машинашта ремонт еш да тхо. Цу гlулакха боахаме вlашагlъехкай двигателашта, ходовой даьъана, юртбоахама машинашта. инвентара ремонт ергйола звеньяш. Морально а материально а безам совбоаккхаргбола поощренеш а оттаь, социалистически яхь йоаржаьй механизатораш юкъе.

Лоацца аьлча, совхоза къахьегамхоша иттлагlча пятилетка тlеххьарча шера шоаш тlайийца декхараш кхоачашдара де мел делар ду.

У. МАКАЕВ,
«Юбилейный» совхоза партнома секретарь.

24 ФЕВРАЛЕ — СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

ТЕШАМ БОЛАРО ДЕКХАР ТIАДОЖАДУ

Селхан г. Грозне театрально - концертни зале гулбеннабар РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара № 953 йолча Ленински хоржамий округа харжархой. Уж баьккабар шоаш цу округе гlолла депутаталла харжа кандидаталла оттаьча РСФСР кхыча мехкашцарча гlулакхий Министраца, СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий Министерства коллеге членаца Титов Федор Егоровичаца вlашагlкхетар духьа.

Депутаталла харжа оттаьча кандидата доверенни волча «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода слесара-сборщика Шовхалов Адам Султановича гулбеннарашта дlабовзийтар Ф. Е. Титова къахьегама а вахара а никъ. Белгалдаьккхар, партийни советскии балха эгтара бехктокхамеча участкашка боах беш хиннача цо, цу даькъе кхоиттаьлагlча шерашка КПСС Нохч - Гlалгlай обкома хьалхара секретарь волаш а шийна тlадилла декхар даим тешаме кхоачашдеш хьавенната. Цул тlехьагlа беррига харжархой тlахьийхар 24 феврале шоаш оттаьча кандидатура тlехьа кхаж тассара.

Цига къамаьлаш дир Грозненски мехкдаьтта института профессора М. Н. Смирновас, «Родина» совхоза рабочкома председатела Л. Н. Хациева, Грозненски производственни швейни объединене хlамаш тегархочо К. С. Гашлакаевас, «Красный молот» завода директора Г. К. Веденкос, Нохч - Гlалгlай пачхахьалкхен университета студенткас Б. Абубакаровас, Грозненски гарнизона военнослужаще А. Г. Сосляковa, партe, тlема, къахьегама ветерана В. С. Чадова, республика халкъа поэтесса Р. С. Ахматовас.

Цар дийцар пятилетка задаиеш хапал хьалха кхоачашъяра шоай коллективаша доахача толамех, хоржамашта, В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна шоаш чакхдаьхача а де лерхlача а гlулакхех. Тхо тешаш да, йоахар цар, дунен тlа машар чlоагlбеча, советски халкъа социально - экономически хьалаш тоадеча нов. Ф. Е. Титова дlахо йодача хана а доккхий хlамаш карагlдургхилархь. Цул тlехьагlа харжархоша наказаш делар депутаталла волча кандидата.

Чlоагlа тlоараш деттаи тlайийцар гулбеннараша нов. Ф. Е. Титова даь къамаьл. Цо дийцар Российски Федераце а Нохч - Гlалгlайчоне а КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча карагlдийнарех, КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра де деларех, машара программа чакхъяра вай партеи правительстван беча балхах. Нов. Титова дег тlара барнал аьлар харжархошта шийх иштта тешам болабах, цар хьинташ кхоачашдеш шие нийзи хьинари кхо дерг ца хилара тешам белар.

Дукха нах бар г. Гудермесса локомотивни депо цlеча уголоке. Укхаза гулбеннабар РСФСР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча 958-ча Гудермессни хоржамий округа харжархой. Цу округе депутаталла харжа кандидаталла дlанаваьа Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Боков Хьакlашa Хьажбикар.

Хоржамашта хьалхара собрани хьайийллар КПСС Гудермесски горкома шоллагlча секретара А. В. Хадкараева. Цул тlехьагlа къамаьл де доп лу локомотивни депо инженера Л. Н. Огородника, кандидата доверенни волчоа. Гулбеннарашта цо дийцар Х. Х. Бокова вахара лаьнъахи къахьегама гlулакхехи.

Гулбеннараша безаме тlайийцача Х. Х. Бокова къамаьл дир. Цо харжархошта дег тlара барнал аьлар РСФСР lаьдала лакхерча органа юкъевааха ше оттаварах, дош делар шийх бейна из боакха тешам па боэбара ше низ кхоберг ца хиларах.

Торжественно чакхдаьлар РСФСР Лакхехьарча Совете дечa хоржамашта йолча 960-ча Шалински хоржамий округа харжархой шоай кандидатаца — республика Министрий Совета председателаца Муса Абдурахманович Керимовца вlашагlкхетар. М. А. Керимова биографи, цун къахьегамеи общественни гlулакхий этапаш йийцар гулбеннарашта кооперацe болхлой профсоюза райкома председатела М. Кагермановас, кандидата доверенни волчо. Гулбеннараш цо тlахьийхар хоржамаш хулача дийнахьа цхьаннe санна массане а халкъо оттабьраштa тlехьа кхаж тассара.

Цо аьнар хьаллаьцар вlашагlкхийттача къамаьлаш даьча № 8 йолча Шалински юкъерча школа завуча Т. Дакаевас, райбиблиотека болхлочо З. Мусхановас, «Джалка» яхача совхоза кертерча экономиста С. Магомадова, райпищекомбината механика А. Тамкаева, кхычар. Кандидата денначa наказашта юкъе яр райцентре библиотекен пионерий цlаи хьалдара гlо дарах йола предложенеш. Харжархошта дег тlара барнал аьлаш къамаьл дир М. А. Керимова. Цо дош делар царна РСФСР Лакхехьарча Совета депутата цlи баккъаьра ше дохка хlама дергхиларах.

«Пищемаш» яхача аргунски заводе хилар НГlАССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча 158-ча Гатарински округа харжархой хоржамашта хьалхара собрани. Цу округе депутаталла харжа кандидаталла дlанаьвай завода фрезеровщица Хава Хасеновна Хаджимурадова.

Предприяте хьалха латтача болхлочох lакерза къамаьл дир завкома председатела Н. Гелаева, кандидата доверенни волчо. Цо дийцар хьаллаьцар завода керттерча механика Р. Тушиевен вlашагlкхийттача къамаьлаш даьча кхычари. Кандидата накаэ делар г. Аргуне культура Дворец хьалъаь яккхара новкъостал де.

Цул тlехьагlа ше харжархошта хьалхашна къамаьл деш Х. Х. Хаджимурадовас барнал аьлар царна ший иштта сий дарах.

Нохч-Гlалгlай цементни заводе дика йовз мотористка Юпаева Аминат, тlехдика производственница, предприяте дика мел долча гlулакхий юхь йолаер. Цу хьакъехьа дийцар кандидата доверенни йолча тlо охьача цеха мотористкас Я. Исрапиловас № 168 йолча Чир-Юртовски округа харжархой кандидатаца вlашагlкхийттача. Из хьаллаьцар цеха начальника А. Бурцевен мастера С. Далаевен.

— Халиъо хериа хилар доккха сий да, — аьлар эгтара тlехьагlа къамаьл даьча А. Юпаевас — Цудухьа сий низ кхоачар дергда аз республика lаьдала эгтара лакхерча органа депутата еза цlи баькъара.

СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода лаборантка Бабенко Валентина Павловна предприяте дика йовзаш я. Гlулакхах дот ловаш, прогрессивни методаш балха юкъекхуллаш, производстве хьалха латташ йола из В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаьча социалистически яхье хьаллалаттарий мугlарашка я.

Цу хьакъехьа дийцар В. П. Бабенкоца — Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттаьча кандидатаца химзавода клубе хиначa вlашагlкхетаре даькъа лоаш хиннараша. ОТК воккхагlйолча инженер-химика Н. А. Демидовас, кандидата доверенни йолчо, СМУ-6 бухгалтера В. В. Фетаян, гидромеханизаце треста спецуправлено болхлочо Р. Межидовас, «Пластполимер» яхача НПО воккхагlйолча инженера В. И. Трепалова, кхычар чlоагlа хьаллаьцар В. П. Бабенко, хlаьта кандидата наказаш делар. Царна юкъе да — Заводской районе хьалъеш латта къайла рынок йисте йоаккхилга. Шийх бейнача тешамах харжархошта барнал а аьнна кандидата дош делар депутата декхараш сийлеца кхоачашдергда аьнна.

Махкеты яхача юртарча хьалха хоржамаш долча хана деннача наказах хьалъьча кердача клубе хилар КПСС Веденски райкома хьалхарча секретараца Махаури Гелаяк Гелагаевичаца — республика Лакхехьарча Совета депутаталла № 69 йолча Махкетински хоржамий округе гlолла харжа оттаьача кандидатаца вlашагlкхетар. Кандидата биографи йийцар гулбеннарашта С. Орджоникидзе цlерагlча колхоза тхьамка леладечо М. Байтаевас, цун доверенни йолчо. Цул тlехьагlа къамаьлаш дир «Прогресс» яхача совхоза скотника Д. Довтукаева, С. Орджоникидзе цlерагlча колхоза парткома секретара С. Сулейманова, Агиштински юкъерча школа директора Ш. Мамуева, кхычар. Цар кандидата наказ делар участкови больница хьалъеь йисте яккхар, райцентре кхачалца маршрутни автобус леларгйолаш гlулакх вlаштlехьдаккхар дехаш.

Ше къамаьл деш Г. Г. Махауре харжархошта дош делар шийх тешам бенна тlадилла гlулакх чакхдаккхара низ кхоберг бац аьнна.

Комсомолка Галагаева Малкан Муслимовна Сунженски района В. И. Ленина цlерагlча колхозе доаркалла болх беш йола сел дукха ха яц. Ванъда, хlаьта а новкъосташта хьалхашна сий айдалийта, хьалхалаттарий мугlарашка дlаэтта тарлечнад цун. Цун къахьегама толамех дийцар М. М. Галагаеваца — Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттаьча кандидатаца — вlашагlкхийттача хана колхоза керттерча зоотехника К. Асаева, доверенни волчо, «Серноводский» совхоза партбюро секретара заместитела У. Сембиева, В. И. Ленина цlерагlча колхоза комсомольски организаце секретара Х. Ахильгова, кхычар. Кандидата наказ делар цар: «Серноводск-Кавказский» курорте керда корпус хьалъеча новкъостал де. Чlоагlа тlоараш а тохаш тlайийцар харжархоша халкъа депутата еза цlи сийлевца ше лелаергхиларах дош луш М. М. Галагаевас даь къамаьл.

ДИКАЧА НАХАХ

НАХА ДЕГАГІОЗ ЕР

Шоай дехкараш дайн цІена кховчаш а деш, ахьс хьалха латташ бола хІамаш тега мотористкаш кІеззига бац Грозненски швейни производственни объединене цхьоалгІча филиала коллективе. Бакъда, филиала начальника Алексеев Анатолий Алексеевича царна юкъе белгалъяьккхар коммунистически къахьегама ударник, хІамаш тегар мотористка Висултанова Яха Вахаевна.

Барзкъаш тегачара цхьаьнакха операци як Яхийна тІехдика ца хаьш. Цудухьа ше болх беш йолча шоллагІча участке резервни хІамаш тегар йолаш къахьегаш я из. Участке моллагІьяр це могаш хиича а ахьы бахьан нийсденна балха ца йоагІаш йисача цун метта дІа а этте болх беш я Яха Вахаевна. Дог раьза долаш шийн опыт, дикагІйола методаш дІайовзийт керда балха баьхкараштa. Цхьа шу дІадодац тха Яхас цаІ — шиъ хІамаш тега мотористка ца кийчъеш, яхаш дуйц мастера Тамара Викторовнас. Ше укхаза къахьегаш йолча шерашка ткъех болхло кийчъяьй цо. Царех ба хІамаш тега мотористкаш Умарова Мадина, Дябирова Аис, кхыбараш. Шеай хьехамча санна хьинаре къахьегарца белгалбовьлла ба уж.

...Итт шу хьалха баркІ класс чакх а яьккха филиале къахьега Яха еача хана маха бакхха ховш яцар, дагалуьц юхханица цун хиннача хьехамча Балхаева Лидафас. Бакъда, хьалхарча денойка деиз из белгалъялар болх бара тІера хиларца. Цхьа шийта дІаевнар шоллагІа ала ца делаш дІаваш хиларца.

ДоагІаш дар дІадахаш, ца ховш дар хьакъхаш, эшаш дола гІо-новкъостал деш не балхах кхетайьча Балхаевака чІоагІа баркал яхаш я Яха. ХІанз эггара лакхагІа йола кхоалгІа разряд а йолаш болх беш я из.

Цхьа бахьан доацаш нийсденна дац из гІулакх а. ХІамаш тегачун балхах тІехдика кхеташ я Яха Вахаевна. Цо тегаш дола барзкъаш цкъа дІаделча юха ца дерзадеш дІадохийт, царех дукхагІдараш пачтахьалкхен дикала Знак йолаш да. Цудухьа ОТК контролераша тешам беннарех цаІ я Висултанова Яха.

Хьинаре къахьегаш йоллашехьа общественни балха тІа а дакъа лаца ха корайоагІа Яха Вахаевнаш. Йоккха опыт йолча хІамаш тегарех укхаза дІашагІъелла я бригада совет. Цун член я из. Бригада совето чІоагІа къовсам лоаттабу къахьегаме производственни дисциплина телхаерацца, браи йолаш хІамаш тегарацца, балха тІа аьттув лехарацца.

Филиале моллагІа дІадоладеш дола кердадар, дикадар эггара хьалха хьаллоацарех я Яха Вахаевна. В. И. Ленина ваь 110 шу дузача денга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъяра дола социалистически дехкараш эггара хьалхарчарца гІаийдар цо. Ше денна дош хаьал дика хьалха чакх а доаккхаш дІадахача шера август бетта пхе шера задани кхоачашъярах рапорт делар Яха Вахаевнас. ХІанзе тІайоагІача пятилетка чотах цо тийгад бІаьш барзкъаш. Кастта хулача хоржамашта сийленца къахьегама вахте эттача цо хІара сменагІа нормаш 125—130 процент кхоачашъеш къахьег уж деношка. Цун цІи дІаязъяьй предприяте сийлен книжка тІа, дукха совгІаташ, ахчан премеш, сийлен грамоташ тІийнай.

Б. КОСТОЕВ.

Хоржамашта накъадолхаш

Пражски метрона лаьрхІа

Тата ца дар, лагІаш ворученаш боккъонца синхронно лелаш хилар, оборудоване отделка боарам лакха хилар, балха тешамеи экономични хилар — из Ленинграде арахецача эскалаторий дикал. Гаргарча хана пражски метро «Флора» яхача станце оттаергъя уж. ДІадаха шу чакхдоаллаш дІаяхьийтар «Эскалатор» яхача Ленинградски объединене ЧССР столице оборудоване тІекхьара узел.

Объединене керттерча инженера Михайлов Юре дуйц:

— Стенаьй 1980 шера пражски метрона оборудовани лоаттаяра графии. Со шен вац, оаха цхьана гІулакхаш леладаьча дІадахача шераш а сацаь, из кийса кхоачашъергхиларах.

Ленинградски машинашъерий дош чІоагІа да. Эттича хьалаша дІадехаш хилча, уж цкъа хийца Іайнабац. Прагана оборудовани лоаттаяра графии из дІайохьийтилга лакхдара оагІоракха. Иштa хІама нийсделар пражски метро шоллагІа линн хьеш лаьттача хана: из ханал хьалха йолаьлийтара кийчо укхаза, Нева йистошка а еш яр. Вахьан доацаш дацар Прагерча шеф-монтажни участие керттерча инженера Соколов Георгенея слесарь-сборщика Сокотун Константинан ЧССР правительственни совгІаташ далар.

Йовзаш я Чехословацки партнераштa «Лентрублит» яхача цхьаьнха ленинградски предприяте продукци а. Укхаза хьеш йолча ниа болча чона тюбингаша чІоагІду пражски метрополитена тховнаш. ТІехьарча партецарча хІара тюбинга тІа пхи са бола тамагІа оттадаьд. Из да продукцена пачтахьалкхен дикала Знакаца аттестаци яьй, из дунен стандарташка хьежжа а я яхилга.

Юрий ШНИТНИКОВ,
АПН корреспондент.

Самукъане я агитпункте

Дукха ха йисаяц РСФСР, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча а кертта моттигерча а Советашка хоржамаш хила. Цу лоархІамеча политически кампанена хьалхарча денош а деш дика кийчо е болабелар Нохч-ГІалгІай педагогически училищерча агитпунктера №24 йолча хоржамий участка агитатораш, хоржамий комиссе членаш. Харжархошта юкъе бе безача организационни а массово-политически а балха план оттайир. Къоастайир харжархой бахаш йола ткъеста квартал. Цига бахача харжархошта юкъе болх бара къоаставир 41 агитатор.

Агитпуните дІачу ма ваьлличе а бІарг тІаоттаргболча хьалтеха йоала агитаторий список, агитпунита балха план, агитатораша дежурство дІаяхьа еза графии. РСФСР-ен Нохч-ГІалгІай АССР-ен Лакхехьарча Советашка харжа оттабаьча кандидатий портретащи цар биографеши тІайола листоаш, къонача харжархой клуба члений список.

Агитпуните да шоай цІагІа мара кхаж тасса могаргдоаш цамогаш бола харжархой дІаязбеш дола тетрадь, харжархой дехараш дІаязду журнал. Масала, цар дех шоаш бахача кварталашка асфальтови наькъаш тодайтилга, цхьан цІагІа газ чуюллийтилга, пассажирски транспорт дикагІа леларгйола гІулакх вІаштІехьдоаккхилга. Кхыдола дешаш къоастаделга. Агитаторашта долча гІона агитпункте ю лаш я агитатора уголок.

ХІара дийнахьа сайрийна е салоІача шоттеи кІирани денойка дукха харжархой хул укхаза салоІаш.

Харжархошта юкъе агитатораша бе безача балха тематика йоккха я. Цу тІа белгалъяьккхай цар беседаш е еза темаш. Масала, харжархошта беседаш яьй агитатораша укх темаех: «КПСС ЦК ноябрьски (1979 шера) Пленума решенеш», «В. И. Ленина ваь 110 шу дизара хьакъахьара» КПСС ЦК сопам, «В. И. Ленина социалистически революце баьчча», «Дунен халкъашта юкъе Коммунистически парте чакхдоаха гІуланхаш— В. И. Ленина идеяшта тешаме хилар».

Общежите Іеш болча дешархошта, харжархошта юкъе шоаш оттаьча планага хьежжа болх бу къонача харжархой клуба членаша. «Хоржамий лоархІам», «Дунен халкъашта юкъера хьалаш», «Вай кандидаташ», «Цхьаннха вицвалийтавац, цхьаннха хІама вицдалийтадац» яхача темаех къонача харжархошта юкъе беседаш яьй клуба членаша. Кастта къонача харжархой салоІа сайре чакхъяккха а лерхІ цар.

Харжархошна бу болх къаьстта дика вІаштІехьа а баьккхаб агитатораша Медведева Аси Григорьевнас, Суворова Мария Васильевнас, Мамаева Фания Муттутдиновнас, кхыбараша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьарьяр) агитатор А. Медведева къонача харжархошта хоржамех дола законаш довзийташ я.

Я. ПЛИЕВА сурт.

Халкъа кандидат

БАРАХОЕВА— ВОДИТЕЛЬ-ХЬЕХАМЧА

Грозненски троллейбусно-трамвайни управлене хьалхалаттарий къахьегама сийлен аллея тІарча Сийлен Уага тІа хьалтеха доала водитель-хьехамча Барахоева Бахьауддина Людмилай сурт. 1972 шера деиз укхаза болх беш я из. ГІо-новкъостала кийча йолаш, шийн производство езаш хиларца социалистически яхье хьалхалаттаранита юкъе дІа а отташ дика болхло хилар цунах.

Авара ца ош, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоеш, наькъашка лелара правилаш телха ца еш къахьегарца 1975 шера шоллагІча класса экзаменаш дІа а луш деррига наькъашка трамвайш лехкаш болх бе йиш йола божъо ляькхар цо.

ТІаккха дукха ца гоеш къаьнача конструкцех яраш дІа а йоахаш хозагІен дикагІен йола трамвайш яьхкар управлене. Рижски вагонаш еча заводо хьаеш йола уж трамвайш лехкара лакхъе езаш хилар балха гоьзал. Вешта аьлча, Іомабала безар Грозлерча наькъашка уж лехка, оборудовани, гІандаш, хаІараш, кхаташ кхом беш леладе ха дезар водителашта. Из гІулакх лоаццача хана дика карадерзадир Людмилас.

1978 шера Барахоева Людай вахаре хилар лоархІаме хувцам. Халкъа депутатий Ленински района депутатала хержар из. Веххлой коллектива шийх бенна боккха тешам ца бовбеш шийн округа харжархой наказаш кхоачашдара хьалхашка латтача дехкарех дика лоархІаш депутат.

Райисполкомерча торгови комиссе член я Бахьауддина Людмила. КІеззига нийсъенналц цунна торговле боккъонаш телхаеш моттигаш. Цу комиссе кхыча членашца, общественностаца цхьана шоай района предприятий из болх тоабаре кІеззига къахьийгадац цо. Масала, из токкам беш хиннай Грозлерча дукхача мах беча организацешка. ТІаккха цига гучадийнна кхоачамбоацараш, гІалаташ дувпа оттадора районни Совета сессе, уж дІадахара де дезараш дора. Калинина поселке, гонахьарча улицашка йолча тикашка каст-каста токкам бу цо.

КІеззига ахан шоай депутат йолча бахача моттиге эшача хІамаех цхьаццa гІулакх дахьаш № 191 йолча хоржамий округера харжархой. ХІаьта шийн ма хулла цар дехараш кхоачашда е гІулакх хургдолаш вІаштІехьданкха гІорташ я йоа. Барахоева.

— Верашка хьама саг вац, уж берий беша дІаздара хьогара новкъостал еш, — аьлча ера троллейбусно-трамвайни управлене болхло Тутушева Роза.

КІеззига къахьега дезанзар депутата Тутушевай 2 бер берий беша дІаздайташ. Бакъда, юххера а дІачу-м делар уж.

ХІаьта цу 1978 шера кхы а доккха дикахетар хилар Барахоева Людмилайна. Парте кандидатала дІаийцар из. Шийна тІадехка общественни декхараш кхы а цІенагІа, тешамегІа кхоачашде дьлар из. Пенгазета редакционни коллеге член йолча Людмилас кхыболча членашца цхьана коллектива балха итогаш еш, кхоачамбоацараш гучадоахаш, уж дІадахара де дезараш белгалдовахаш, хьалхе лелаерех, социалистически декхараш кхоачашдарах, производства торонех дувцаш йола материалаш кепаетт управлене пенгазета тІа. Кислова, Оськин, кхыбараш санна болча пенгазета активисташца цхьана производственни заданеш кхоачашъяра, кхыдолча гІулакхашта вах оарцагІбахара управлене партийни организацена доккха новкъостал ду пенгазето.

— Нагахьа санна наькъа тІа хьовзам хинна, ца кхеташ хІама хилча дукхача хана дена болх беш хьабоагІа водителаш а Людмилайгара новкъостал эшаш хул, — йоах трамвайни парка опытни водитела Исраилова Зурас. — Цкъа балхара вах чубугаш, дукха пассажираш тІа а болаш, тормозаша болх ца беш фу де деза ца ховш йисача хана трамвай а лехаш хьалларча наькъа тІа дукхьайоагІача Барахоева Людайх бІарг кхийттача чІоагІ гІадъяхар со, яхаш хІанз а дагаух Зурайна.

— Ремонтниксаша сов тІатоІаль оттаьй тормоза колодка, тІаккха цу сахьате кхоачамбоацар дІа а даьккха трамвай дІайолалийтар цо. Цу тайпара гІо-новкъостал дукхачарна а даьд Барахоевас.

Хьалхара шоаш болх бе болалуш шоай хьехамча хиннача Бахьауддина Людмилана дег тІара барнал оалаш ба мар-сесаг Хромченко Александри Лидан. Царна Грозлерча наькъашка трамвайш лелара чоаллане болх лоаццача хана Іомабир цо.

Людмилас къахьегача № 4 йолча дукхьал цхьан колоние 37 болхло ва йоккха опыт йолаш, шоай гІулакх дика довзаш, пассажираш дІа-юха кхуьлара плакаш цакхдаш тІехкхоачашъеш. Царца болх беш дукхача хана деиз хьайоагІа района Совета депутат, цхьоалагІча класса водитель-хьехамча вов. Барахоева. 18 шерагара 55 шерага кхоачаш лакаш йолаш бе цу барттайкача, къахьстам безача йоккха йоацача коллективера вах. Цхьабакъда, уж а кертта дукха ха йоаццаш трамвайш лехка болабеннараш а хьакилашта Барахоевагара шоашта хила гІо-новкъостал хьадехкаш-м хул.

Кхыдола общественни декхараш а кхоачашду къонача коммуниста. Дика кхоачашду цо халкъа дружиннига декхараш а. Кхыча дружинникашца цхьана общественни моттигашка къахьегамхой сатем лорабеш хул из. Цул совгІа, управлене паркома, завкома, жилищно-коммунальни боахама болхлой профсоюза обкома президиум член я Барахоева Людмила. Бакъдар аьлча, дукха да къонача коммуниста кхоачашду общественни декхараш.

— ХІаьта депутата болх керттерчарех лоархІаш шоай наказаш, запросаш, дехараш кхоачашдара даьнъе тхоай округе баха вах раьза хургболаш уж декхараш ма хулла дикагІа кхоачашде гІерташ я со, — йоах Людмилас. — Со наха хержа а болхло а я, халкъа депутата халкъа хьашташ кхоачашдарал бехктокхамегІа хІама дац.

РСФСР, НГІАССР Лакхехьарча Советашка, моттигерча Советашка советски вах хоржамаш дара кийчлуча хана Барахоева Людмила юха а нийсъенай халкъо харжа оттабаьрашта юкъе. Грозненски троллейбусно-трамвайня управлене коллектива рекомендацех хилкъа депутатий Грозненски городской Совета депутатала харжа кандидатала оттаьй из.

— Тхона йоккха сийле я городской Совете хоржарашта юкъе тха болхло, производстве хьалхалаттар, къонача болхлой хьехамча, коммунист Барахоева Бахьауддина Людмила хилар, — йоах ТТУ парткома секретара А. И. Арутюнова. — Цунна боккъонца боагІаш ба из тешаши сийлен. Халкъа депутатий районни Совета депутат йолаш баьча балхо къахьонх Людас оаха шийта дай наказаш кхоачаш а деш халкъа депутатий городской Совете а толамца болх бергхилар.

А. ПЬЯНИКОВ,
тха штате воаца корреспондент.

СУРТА ТІА: трамвах водитель Л. Барахоева.

ЗАКОНА НИЗАХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА

Прокуратура гІулакхий керттера лостамаш белгал а деш, СССР прокурорах долча кердача Законо (3-гІа статья) оттадаьд, зуламашцеи кхыча харцехьарча хІамашцеи къовсам лоаттабар, зулам дарах бехктокхаме оаилга хилавза даргдоацар а даь дІоттадар прокуратура органий керттерча декхарех цаІ хилар.

Дукхха масалаш доаладе йиш я боккъонаш телхаярца общественни организацей оагІонгахьара маЙар ца хиларах, болхлой коллективашка, масала, город Грозлерча «Красный молот» заводе, кхыча предприятешка уж чІоагІа бехке беш а царна доагІаш дола таІазар деш а хиларах лаьца.

Цхьабакъда, «Правопорядок лорарда беш бола болх тоабарен боккъонаш телхаярца лоаттабу къовсам чІоагІбарен хьакъехьарча» КПСС ЦК сопам тІа нийса белгалдоаккхаш ма хиллара, хІанзарча хано дІадехараша ма яхара чІоагІа лоаттабац из къовсам дукхканахьа.

Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац, наха кхстам лулга кела лелача, корта бохо малар меларца, алхха шийка яхаш хиларча, хьаьнала къахьега ца ларца машар хургбоаца хьал вІаштІехьа ца даьнкхача моттигашка социалистически общежите нормашта тІера бувлги.

Соахка июль бетта халкъа суде дийцар массаза а санна тІехьавлий вахарах хьалхагІа шийн хинна сесаг «кхетаеа» венна хиина шурий промышленноста производственни объединене автобаза шофер Швецов бехке веш дола уголовни дош. Из «кхетам» балар цу кхаллсагаш вархІ шу даьннача цун йиІигаи чІоагІа лоза а беш еттарца чакхдаьннад.

Швецова леладер мел теркалдаьд автобаза коллективо? Тоьал тамаш йолаш теркалдаьд. Суд хилале масехк ди хьалхагІа 65 саг вІашагІа а теха болхлой собрани яьй. Собранена лостам беннаб директора Э. М. Арутюнова. Швецова даьча зуламахи по леладеча эсалча гІуланкхеи цхьаьнкха хІама а ца хьоахадеш, дика характеристика еннай цунна, суде общественни защитник вахийта предложени еннай. Цо дийцар тІехьара тІа тоадеш къамьлаш даьд ялх саго кхы а, зуламо бехке веш хІама аьнналац царех цхьание а. ХІаьта а, доьш кхетадеш хиннача судо-м, цу тайпарча позицена раьза ца а хулаю, чуьалла ха техай Швецовна.

Цу тайпара моттигаш юкъекхие хиина Іац.

ХІанз а дІадахенза да законность чІоагІъяра Іаткъаш дола прокуратурай боккъонаш лораеча кхыча органий гІуликхашкара кхоачамбоацарашши тернал ца деш дисараш. Боккъонаш лораеча органий цхьабола болхлой терко йоацаши бехктокхам ца хеташ хиларах таІазар ца деш бус граждани вахарах укхацІевоннец кхерам тІатессаш бола нах, общественни порядок телхаераш. ХІаьта довгІаш дола таІазар ца деш хилча, ховш ма дарра, нах а дукхагІа телхаю боккъонаш.

ХьалхагІа массехказа суд ль хиина М. Г. Аушев, лаьца наьллачара ше мукъа ваьлча Пальсарех района Наьсар-Керте цІаьера, наха, цхьабакъда, балха ваханза, Милице Назрановски райотдела болхлоша. Аушев цІакхачарах дола деррига документаш шоашка дІакхьачдолла шекъа а, шийн ханнахьа административни зем оттабаьбац цунна тІехьа, кхыметтел из зем оттабаьчул тІехьагІа а лерттІа теркалдаьдац цар Аушева гІулакхаш, профилактически болх баьбац цунца. Ше теркал ца велта а хІама ца оалаш вутилга я ховш, хулигански гІулакхаш леладаьд Аушева, хІаьта кхтта лелача сагагара доаллача тайпара юхл а доккха зулам даьнад цунгара — саг вийнав цо. ХІаьта цунна из бахьан долаш йоагІача тайпара дукххача шерашка чувалла суд яьй.

Халахето а, республика милице, прокуратура, суда цхьабола болхлой сатийна а башха бехктокхам ца хеташ а ба общественни порядок лораяра даькъерча, къаьстта а хулиганство санна долча дожхача зуламца лоаттабеча къовсамерча шоай гІулакхашта.

Прокуратурах долча кердача Законо, следственни дознанеи зем лоаттабара прокурорашта йоккхий полномочеш а енна, эффект йоккхагІа йолаш ца болх белга хьадех царгара.

Ховш да, боккъонаш телхайтача керттерча бахьанех цаІ корта бохо малар мелга хилар. Веха хиларах ду республике деча деррига зуламех кхоалагІа дакъа совгІа дараш, хІаьта хулиганство — 80 процентага кхоачаш.

Предприятий, боахамий, учреждеией цхьаболча кулгалхоша а хІаьта кертта общественни организацей кулгалхоша а метийт малар тІехдахар, цу зуламца лоаттабеча къовсаме кхоачамболаш пайда эца общественноста низах, лерттІа кхоачашдац малар тІехдахарцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам чІоагІбарах долча законашкара хьадоагІа шоай декхараш, дукхаза а тернал ца деш жоп ца луш дут беха лийна шоай болхлой соцабарах милице шоашка ду хоамаш.

Хьожаргда вай, «Малгобекнефть» НГДУ мастерске коллективе, корта бохо малар менна веха а волаш, зулам даьча хулиганан къунек — Костоева «духьалара сатохаргдоаца хьал» мишта оттадаьд. Цун гаргарча наха дехарах цун деша болхлой собране общественни обвинитель а ца оттавеш, защитник оттаве лаьрхІад, хІаьта из гІулакх кхоачашдела тІадилад хьалхагІа массехказа суд яьи кхыметтел суде возгІаш а менна вехаш хиннача Ломакнив. Общественноста вн кал ва аьнна вайта из къонах суда залера арадхессав. ХІаьта Костоевна чувоаллаш кхча оаш шу хв техай.

Боккъонаш лораеча кхыча органий а санна, прокуратура органий лоархІамегІаш декхар да хилача руоьха лечкъадерашца, доал ца дарца, хьурмат ца хиларца, пачтахьалкхен дисциплина телхаярца лоаттабеча къовсаме законе низах бизза пайда эцар.

Цу гІулакхашта са деттилга производственни гІулакхаш кхоачашдена хана цхьа моллагІча тайпара хІама теркал ца деш дитар санна лархІа йиш йолаш дац.

Грозненски района «60 лет Октября» яхача совхозе (директор Н. Ешков, керттера инженер Амаев, керттера агроном М. Алиев) юртбоахама техника арахьнче кийчъянза йолча мандаш тІа латт из дІаоттаяь лоаттаяра дакза даргдоаца балхаш кхоачаш ца е деш. Хьадача механизаторашта тІачІоагІъеяц из, цунах сатхалаш дІайоахийт. Соахка октябрь бетта юххье яьсса латтача склада юххе ІоІоасса хинна минеральни удобренеш йоачаша толхаеш латт. Цу гІулакхашта уголовни дош гІоттадаьд района прокуратура.

Партеи правительстваш чІоагІа лоархІам бу общественни хьайбий боахам дегІаболабора. Цхьабакъда, къаьстта а халкъа боахама цу даькъе шерра яьржай доал доацаши зенаш деши йола моттигаш. Боахамий кулгалхоша нагахьа хьогуча а бахац, материальни бехктокхаме а оац доахна довра бехке бола нах.

Цецвоених, масала, болхлоша совхозий Іулашка шоай доалахьа дола доахани жаи леладелга цхьаболча кулгалхоша «ца зеро». На а общественни хьайбашта доакъар ца тоьача хана. Соахка «Назрановский» совхоза фермашка гучадаьннад совхоза болхлой доалахьара 37 бежана 120 устагІен. Цхьабакъда, совхоза кулгалхоша хІанз а къоастадаьдац царна дийнхача доакъара нах цу болхлошкара хьабаккхарах дола дош.

Прокурорски надзора практико хьахьонх, тешаме боала пах материально - бехктокхамеча гІулакхаш тІа хьежабаь, даь балхаш совгІа яздаь, ревизеши проверкаши яьй алийтар духьен гоаьна еш йола моттигаш.

Соахка июнь бетта Назрански района «Комсомольский» яхача коксий совхоза директора Ю. Цогаева материально - бехктокхамеча балха хьожаваьвар хьалхагІа хІамаш лечкъаярах суд ль хиина Авторханов. Цу дешага хьажа йийзар района прокуратура, тІаккха цо протест а яьль Іодаккхийтар законегІа доацаш теха хинна приказ.

Прокуратура органаш дукхагІа лелае яьннай пачтахьалкхенна зе дарах бехке болча наха судага кхаш телар санна йола воздействиа метод а.

Алхха дІадахача цхьан шера прокуратураша суда органашка дІачуеший 350 эзар совгІча сома 900 гаргга кхк, цу даькъе доахан доврах 108 эзар сома 100 совгІа кхк, вагонаш совцаь лоаттаеш сов гоарех 180 совгІа кхк.

Грозненски ТЭЦ-2 конденсат шийн ханнахьа кхаллара балхаш вІаштІехьдахара дІахьа хьайна ца ялорах соахка шу чакхдоаллаш Анисимова цІерагІча заводо 15000 совгІча сома гІод текхар. Прокуратуро кхк еавр цу балха хьалхара жоп дала дезаш хиннача завода керттерча инженерана А. Кириленкова. Судо яьча решенегІа цунгара хьадаьккхар даь це бетта доагІа алапи — 303 сом кІал а соцадаь.

Ермоловски хьу чакхйоахача комбината директор Кадиев декхарийла вар слесара Вагаева, лазар долаш из хиларах аттагІа бола болх бала. ДекхарийІе вале а, из дІа ца лутт массехк бутт баьккхаб цоІ Прокуроро кхк яларах Кадиевгара хьадаьккхар яза ца йоалаш прогулярах болхлочоа доагІа 240 сом.

Цу юкъа пачтахьалкхен отчетноста тІа приписаь ярах 50 гаргга кхк еннай прокурораша. ХІаьта цхьаболча кулгалхошта цунах а кхоачам ца хилча, уж уголовни бехктокхаме ца заьча ялац прокуратура. Соахка декабрь бетта котельнни мастерски хьалъеш ца даь балхаш даьа аьнна оттадарах уголовни бехктокхаме а зза, массачена судамаш яьй—Наурски района машинно - животноводчески станце директора Дзоглаева, прораба Гамосовна, керттерча бухгалтера Кедаевана.

Цунах тарра зулам даь, план кхоачашъеш 15000 гаргга совнагІа кирпишкаш дІаяхийтай аьнна оттадаь хьалха хиина Малгобекски кирпишний завода директор Татаренко уголовни бехктокхаме зза.

СССР Конституцега хьежжа мехкара законаш нийсенцхьатарреи кхоачашдара эггара лакхехьара надзор тІалоаттаеча прокуратурах долча Законо дикка шерьяьй пачтахьалкхен управлене органаша законность кхоачашъяргa хьажара функцеш. Цу Закона 24 статьяга хьежжа прокурор декхарийла ва закона духьала министерствашa, ведомствашa, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаша кулгалхоша, хІаьта кертта халкъа тІехьежама комитеташа а пачтахьалкхен арбитража органаша а арабоаккхача моллагІча актана протест язье. ХьалхагІа санна доацаш хІанзарча законодательства кхыча тайпара оттадаьд из дош: прокурора протест елча, цу протестага хьажжалца йолча хапо юхаседаю законагІа йоаца акт.

А. РОСТОВ,
Нохч - ГІалгІай АССР прокурор.

Массане а сий ду цун

ТІаккхачаш латт РСФСР, НГІАССР Лакхехьарча а моттигерча а Советий халкъа депутаташ хоржаргбола ди. Шийн дикагІа болча къонгий, мехкарий цІераш йоах халкъо.

Сунженски районерча Ассиновски юрта Совета халкъа депутаталла харжа кандидатала оттаьй ЧималгІарча бархІшера школера хьехархо Акиева Исраьила Хижан. Цун довереннц хиларах гарра хозахетаи цунах лаьца массехк дош ала дага ва со.

Массе оагІорахьара дика саг я тха кандидат. Эздел долаш, шийн болх дика бовзаш, наьха безам тІабодаш, шийна тІадилла гІулакх дикеи цІенеи кхоачашдеш. 1961-ча шера деиз укх школе болх беш хьайоагІа из. 1964 шера деиз коммунист я.

Заочно дешаш 1970 шера чакхъяьккхай Нохч-ГІалгІай пачтахьалкхен хьехархой институт. Хьалхарча, юкъерча, лакхерча классашка болх баь опыт йолаш хьехархо я. Итт шера совгІа завуч йолаш болх баьб. Іалаьмате хоза, бераш кхетаргдолаш чакхйоакх Хижана хІара урок. Дешархоша лоархІаш, цар сий деш хьехархо я из. Харцахьа леларашца беседаш еш, дешарах ца кхетаранита новкъостал деш хьинаре къахьегаш хьайоагІа ше балха еча гІоне дена.

Шийн болх дика лелабаь ца Іеш, хьинаре къахьег цо общественни балха тІа а. Бераштa боккха кхетам луш чакхъяьлар Л. И. Брежнева «ЗІамига латта», «Юхадийндалар», «Целина» яхача книжкаех цо яь беседаш. ЧималгІа дукха ба Казахстане баьш оахача хана къахьийга нах. Царца вІашагІбетталуш, царга дувцийташ цу халах лаьца, дешархошта боккха санъердах а кхетам а хулаш, чакхъяьлар целинах лаьца йола беседа а.

ХІанз хьалхара хоржаш яц Акиева депутаталла, ер пхийтталагІа шу да юртсовета халкъа депутат йолаш из хьайоагІа. Юртсовета халкъа образоване комиссе член я. Шийта довгІача дахьа из болх тоабара хьинаре къахьег. ХІанз а ше депутат хорже, халкъа депутатий декхар цо лерттІа кхоачашдерехиларах дог тийша ва со а, цун мел вола новкъост а.

С. КОРАБЛИНОВ.

КРЫМСКИ ОБЛАСТЬ. Красногвардейски районерчу «Дружба народов» яхача колхозо шера 15 эзар тонн сом, дукха номсаш, баьцадаараш чуэц.

Иштта дукха хьувкъам лелабо а из потребителашка дIанхачийта а лаьрхIа совхозе вIашагIъеллай къаьстта служба. Цунна чуйоагIа консерви завод, 12 эзар тонн продукташ лелаяра йола холодильник, расливочни цех йола винзавод, тарни цех, лаборатори. Хьалгеш латт засолочни цех, хIаьта цига продукташ ниййчъергья нердача технологегIа.

Ер сурт даьккхад консерви заводе. Колхозхой Никитенко Екатеринен (аьрдехьара яр) Ставенко Нинан торгови сете дIаяхьийта баьцадаарий консерваш ниййчъеш ба.

К. ДУДЧЕНКО сурт. ТАСС фотохроника.

КАЗАХСТАНА ДУККХА ДУГА

ДIадахача шера 1 миллиарди 261 миллион пунт ялат деннад паччахьалкхена Казахстана къалъегамхошна. Цига лаьтта леладе болабелча гIоне дуккьаьнна деннад Казахстано ялат. Цунах пхи даькъа дичадиъ дакъа керттерча даьккъе низ болча чIоагIачи маьхерчен сортех да. Ялат чударен из паччахьалкхенга дохьарен даькъе тIехдаьнна докхий толамаш дахарах республикана деннад эггара доккхагIа дола совгIат — Ленина орден.

Из къахьегама нотало йоаккхача дикка даькъа лаьцад республики дуга леладераша а. 1979 шера цу дото бос болча ялата ах миллион тонна чу а ена 400 эзар пунт мехка шебараша чуэссай цар.

Дуга леладар керда тIулакх да Казахстане. Из боах бе укхаза болабеннаб шийтта шу гаргга ха хьалха, вай мохк дуней тIа яггара йоккхагIа йола мелиоративни программа кхоачашъе болабеннача хана. Цу юкъа пхи миллиард сом совгIа дIадахийтад Казахстано хин боахам хьалберга, хIаьта цхьадолча даькъа тIа дуга а дуеш дола эксплуатацена юкъе эза хин дехна керда лаьтташ 600 эзар гектар совгIа да.

Дуга дув кхаш 1965 шера дена кхозза тIаикхйттад республике, хIаьта хIанз 126,2 эзар гектар дIа а лоац. Дерригча чудакъа дуга пхеъзен ахазоен совдаьннад цу шерашка. Цу толама лоархIам къаьстта боккха лархIа беш ба Казахстана дуга плантацеш дуней тIа эггара къилбаседенгахьара йолаш хилар а цу тIа а уж климат чIоагIа континентальни йоккъал йолаши йолча республика яьссалени ахъльссалени зонашка хилар а бахьан долаш.

Цу культурана къаьстта ю дар дIадаха шу. ВIаьсти хала, шийла, чIоагIа мух хьсккаш хилар. Дукха дуга чекаш шелалах лорае езаш моттигаш нийсъелар. ДIадийнача дугах хIама ца дойла йиш хилар, амма ккача цу кIира тIехьадаьлар, цу духьа гуракьа шийлача а тIаьдача а хана чуэца дийзар из.

Казахстана дуга леладераша вIалла де йиш а хургьяц аьнна хеташ хинна хIама дир: юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 40,9 центнер йолаш из ялат чудера цар. Диъ шу хьалха дуккъашка даьнна шовзткъа центнер дуга кхы цул кIеоагIа доахаргдоацаш вIашгIехьдаькхар гIулакх.

Цу толамта дага доацаш а цхьан шера а кхачанзар Казахстана дуга леладераш, кхоачаш - кхоачаш, вешта аьлча цу даьъага хIанзарча ханара техника кхачарга, боахамаш минеральни удобренешца, плантацеш тIара оасар дIадоаккхача химически средствашца IалашдаргIа, лаьтта леладара хьалха латта методаш караерзаярга хьежжа кхачар.

ВIалла дукха ха йоаццаш а тIехьа дуга кхедара дуккха балкаш кулгашца де дезаш дар, хIаьта дуга леладерий къахьегама механизаци яр дуккха ха эшаш хIама лерхIар. Амма дерриге а 10 шу совгIа мара даьккхадац мохк Iалашьмате йоккха мелиоративни программа кхоачашъе болабенна, хIаьта и дуга производства ерригa лоархIамегIара операцеш (уж 40 гаргга я) машинаша кхоачашйеш я. Нагахьа санна 1966 шера плантацей хIара 100 гектара 1,44, 1970 шера — 2,29 комбайн кхоачаш хиннала, хIанз уж йиъ совгIа кхоач. Цунга хьежжа дуккхагIа хиннай тракторашa, сеялкаш, дуга хьокха машинаш, катокаш, планировщикаш, дуга дийнача кхашка болх бара эша кхьйола лаьрхIа техника.

Шерра пайда нийбе баьннаб юртбоахама авиацех, къаьстта химически средствашца оасар деча, плантацешта химически подкормка еча, химически удобренеш товсача, дуга дIадувча.

Массазарча агротехникaх плантацешта хий тIадоккийт дуга дIадийна доалташкьа а. Казахски Iилмахой группо могадир дуга дIаделехьа 20—25 ди хьалха хий дехийла. Дуккхача шерашка из метод йийча гучадаьннад, кердача агротехникaх балхаш деш хилча дуга хьувкъам массазарча агротехникaх леладеча кхашкарчул 20 а кхы дуккхагIа а центнер лакхлуш хилар. Цул бахьан да дуга дIаделехьа хий дилларо лаьттах йоахкача баьцовгIашта бола кхача лоархIа хIамаш хьалхьоеш, лелайоахаш, баьцовгIа дикагIа пайда эцаргболаш еш хилар. Дуга дIаделехьа хий тIадехийтаро тоабу баьцовгIа азотни кхача. Из къаьстта эффективни хиннад, дукха пайда ийбарах хьххденнача. Дукхача шерашка дуга дувш хиннача лаьтташка. Цу кхашкара чубахьа хьувкъам 1,5—2-зза тIакхет.

ДинагIа дIатоссалургдолаш, лерттIа лаьттах IочугIоргдолаш, хьатIадалара низ лакхагIа хургболаш финнаш дезагIа хилийтара минеральни удобренеш техача хила дилла доша а даь самолетаца дIаде деза дуга фу кердача методагIа. Опыто хьахьокх, самолетаца дуга дIадерга бода мах трактори сеялкаца дувш бодар миссел мара ца хилар, цхьабакъда, цун балха оасарле геттара лакха я — цхьан самолето дIадув из дийнахьа 100—150 гектара тIа. Чакхдаьннача шера самолета гIонца дIадийнадар дуга массехк эзар гектара тIа.

Шерагара шерага лаьтта ладеачун хьинарегIа йола гIонча хулаш хьайоагIа авиаци. Дукха ха йий-те дуга плантацей хьувкъам чIоагIа лохбеш вола номер цаI йола моастагIа доададь варсоапача оасарах лерхIаш хинна. Дукха низ а ха а лоецар кулгаца деча оасаро. Из дукха дийна ца хилча боахам миъча бесса дале а лоархIабора цу балхах. ХIанз, дуга дIалоаца моттиг чIоагIа шеръеннача хана-м, кулгаца оасар делга дагадоа йиш йолаш хIама а дац. Дуккхал гербицидий гIонца из болх бу авиаци мара лоархIалц цунах — 90 процент дуга плантацешта гербицидашца ду гIулакх. Химически средствашца оасар деш хилча 8—10 центнер лакхлу хIара гектара хьувкъам. Цхьан гектара кулгашца оасар деш хилча 110—130 сага-сахьат дIадода, химически оасарга — дерригa а 1,5 сага-сахьат.

Иштта эффект худ минеральни удобренеш ехаш а. Чакхдаьннача шера дуга кхай хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 7 центнер фосфорни калийни, 11 центнер азотни удобренеш тайсар. Минеральни тукех ахаш хий тIалаттача кхашта подкормка яра хьисане самолетаца тайсар. Авиаци хиннарцаре из лоархIаме операци чакхьяргьяцар.

ХIаьта авиацех а кхыча низ болча техникaх а пайда эцар ше Казахстане 4—6, кхыметтел 8—10 гектара тIа йоккхий, дика планировка яь чекаш хьаяр бахьан долаш вIаштIехьдаьнна хIама да. Планировка ца яьча лаьтташка чекаш, дуккхагIча даькъе, йоккхий яц — 0,3 — 0,5 гектар, цудукха цар тIа хIанзарча машиний йизэача комплексах пайда эца дикка хала да. Атта дац цу тайпарча «клеткашка» оптимальни хий режим лоаттае а. Кхыча тайпара хуа гIулакх йоккхийча дика планировка яьча инженерни системашка дуга дувш хилча. Техника балха оасарле чIоагIа лакхлу укхаза кхашкарча балхаша дIалоаца ха минимумага кхоачаш лоацлу, чакхдаха йиш я уж плантацена эггара дикагIа йолча хана. Укхаза атта да ниса севообороташ эггара прогрессивнагIча тайпара къахьегам вIаштIехьбаккха. ХIанз укх сахьате Казахстане 80 процент дола дуга дув кхаш йоккхийча дуга дувча совхозашка инженерно нийчдвча лаьтташка да. ХIара гектара хьувкъам, дуккхагIча даькъе, планировка яьза йолча участкашкарчул 8—10 процент лакхагIа ба укхаза. Кхы а лакхагIа я цу боахамашна даькъа рентабельность. Паччахьалкхенга дуга доххарах царех хIаране шерра-шера чубахьа цIена пайда миллион а кхы дуккхагIа а сомага кхоач.

Экономически хьокхамаш дегIаахара новкъостал ду кхетамца вIаштIехьъьккхача дуга леладерий яхьо а. Шерагара шерага дуккагIа хул цунна юкъебоагIа нах. ВIашт яхье яьшай дуга леладу звеньиш, бригадаш, боахамаш, бIарча районаш. Цахаддаш боахама балхаш мишта лел хьожаш вIаши тIахьожам лоаттабаро новкъостал ду хьалха латта опыт йоаржас а юкъе яхьа а. Къаьстта шера баьржаб укхаза гIорваьннача казахстански дуга леладечун, шозза Социалистически Къахьегама Турпала Ибрай Жахаева цIерагIа жахаевски аьнна цIи дIаяха болам. Мехка эггара хьалха цо баьккхаб дуга хьувкъама 100 центнерал тIех. Республике оттадаьд цун цIерагIа дола дикагIа долча боахамашта, отделенешта, бригадашта, хьалха латтача дуга леладерашта тешаш дола совгIат.

Казахстаний инициативагIа вIашагIъелла дуга леладерий Ерригсоюзни переклички бахьан долаш сигал бессарча плантацей берригача къонача говзанчашта йола «дуга академи» а хинна дIаэттай хIанз жахаевски опыт.

Николай МАСЛОВ,
АПН корреспондент.

Специалиста хьехамаш

ХЬАЙБАШ ЛАЗАРЕХ ЛОРАДАРА

Iан замалахьа хьайбай продукци алсамйоаккхилга а цун дикал айелга а дуккагIча даькъе зооветспециалисташа боахамашна деча гIулакхех тийша да.

Январи феврали беттешка геттара дукха доахан даххаш хиларца Iаьсашта чен хилара кхерам ба. Цудукха боахамашка чакхьаьхка еза дарбаи профилактически мероприятеш. Помещенешка, гIулакх деш лелеча хIамашта дезинфекци е еза, Iаьсий кхабара а уж леладара а режим телхае йиш яц.

Чен хинна Iаьсий латта моттиг, царна гIулакх деш лелаю хIамаш, персонал хийцача пайда боал. Укхаза теркалде деза из лазар хьехьедеш йола микроб антибиотика чIоагIа дукхьала латташ йолга.

Iан замалахьа шелалца лаьца лазар хила йиш я, царца пехнашта воспалени а хулаш. Цудукха, помещенешка тIоадал, сквознякаш хила йиш яц, массаза а декъа кIалхьарцар хила деза. Цамогаш хинна Iаьсий а Iоахарий а, могаш долчарех хьакъоастаде деза, уж дийрза даллалца дарба де деза царна. Укхаза пайда а эшаш лелаю пролангированни йола антибиотикаш, дибиомицин, бициллин, норсульфазол, кхыраш.

Боахамий специалисташ лекхарийла ба Iан замалахьа хьайбашта инфекционни лазараш хургдоацаш къаьстта терко е. Иштта Iай а бIаьсти йоалача хана а хьайбашта гирз далар кхерам ба. Гирз хинна жа а доахан а сихха могаш долчарех хьа а къоастадаь, дарба де деза, хIаьта вокхарна профилактически обработка е еза.

Iан замалахьа доахана фашкаргаш латти йиш я. Уж латача 3—5—7 процентни хлорофоса, севина, циодрина, неоцидола дустаща обработка е еза. Iай чусайцача доахани бруцеллез е туберкулез санна дола хронически лазараш хила йиш я. Цу тайпара дола лазараш хилара белгалонаш гучаьнна доахан Iулацара хьакъоастаде деза. Туберкулез долла гучадаьннача фермашка 30—45 ди массаза дала лаьрхIа обработка е еза. Цу инфекционни лазарех чIоагIа лораде деза могаш дола доахан. 15—30 ди массаза доал цIий а доакхаш тохкам бе беза из лазар кхийтадий хьожаш. Цамогаш дараш дIакъоастадаьчул тIехьагIа дезинфекци е еза уж чулаьттача помещенешка. Бруцеллез дIа-са ца дувлийтара кигийча доахана вакцинаци ю.

Лазар ца доаллача пинараша 4 бутт ма баьллинге а цкъа вакцинаци ю, хIаьта вокхарна лазар долга гуча даьлча а царна осеменени еча хана а вакцинаци ю.

Чагиргех лораде деза Iаьсий. Из лазар вай республике каст-каста хулаш да. Уж яьшача моттиге шозза-кхозза нифимицин лха мазь хьакха еза юкъе 4—5 ди а долийташ. Иштта аминазол, сапросан лхараш а мегаргья.

Зооветспециалисташа доагIар де деза хьайбашта лазар а ца хулийташ, тIаьйца планаши деккараши ханал хьалха кхоачашдара.

В. ДИКАЕВ,
ветеринарии Iилмай кандидат.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Лаосски Халкъа-Демократически Республике чIоагIа къердаш да советски книжкаш. ЛНДР общественносто чIоагIа хьашт долаш тIаийпар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Л. И. Брежнева «Целина», «Юхадийнадалар» яха книжкаш. Уж арахийцар лаосско-советски доттагIален Общества, хIаьта советски книжкай выставке хьахьокхаш а хилар (суьрта тIа).

Г. БЕРНАЦКИ сурт. ТАСС фотохроника.

ПОЛЬСКИ ХАЛКЪА РЕСПУБЛИКЕРА ХОАМАШ

РЕВОЛЮЦЕНА ХЕТАЮ

«Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци польски художникий произведенешка» — иштта оалаш я Бытом яхача города болхлой болама Музея хьайийла выставка. Экспози-

«Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци польски художникий произведенешка» — иштта оалаш я Бытом яхача города болхлой болама Музея хьайийла выставка. Экспозицена чубоагIа Бенон Либерский, Анджей Струмилло. Роман Опалка санна болча бовзаш болча польски художникий дунен пролетариата баьччана Владимир Ильич Ленина хетабаь бола массехк бIаь болх. Эггара дуккхагIа я портретеш скульптураи искусство, хIаьта иштта польски болхлой боламцарча В. И. Ленина бувзамех йола графикеи сурташ.

«СОВЕТСКИ ЛИТЕРАТУРА КОЛЛЕКЦИ»

Халкъа Польше чакхдаьннад «Советски литература коллекци» яха книжкай сери арахецилга. Цун хьалхара том арадаьннадар Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузаш. Изданена юкъе яхай советски писателий М. Горьке, М. Шолохова, В. Маяковске, В. Шукшина, В. Быкова 28 произведени. Сере ерригa тираж 700 эзар экземпляр я.

ХIАРА КХОАЛАГIА ВАР — ДЕШАРХО

Ши миллион гаргга бер да ПНР — хIара кхоалагIвола дешархо — польско - советски доттагIала Общества (ОПСД) 24 эзар школьни кружока юкъе.

Общество боах беча 35 шера хьаяй школьникашта юкъе СССР-ах, советски Iилмахи культурахи йолча знанешта популяризаци яра дуккха форматаш.

70 эзар совгIа кIаьнки йиIиги хул шершера хулаш йолча эрсий метта олимпиадашна дакъа лоацаш. ЧIоагIа популярни я иштта СССР-ах йолча знаней турнираш.

ОПСД кружокий членаша цахаддаш какхаташ дIа а хьа а кхухьийташ бувзам лоаттабу шоай советски нийсархошца. Къаьстта йоакхо ю польски бераша дуней шоллагIа тIом болаш цар даьхе бахьан шоай синош дIадениача советски салтий кашамий.

2600 ЛОВЗОРГ

Кельц яхача польски городе хьаьй мехка хьалхара ловзоргий музей. Укхаза гулъйй 2600 гаргга ширача ханашкара дена вай деношка кхаччалца хинарий экспонаташ. Эггара дуккхагIа да дIадахача XIX бIаь шера ловзалаьрех юхедисараш. Царна уллув яра берий цоашта гонахьара дуне довза дог оттийташ йола хIамаш — чухьежа труба, микроскоп, диапозитивашта демонстраци яра йола проектор, кепаетта берий машинка.

(АПН).

АПН комментареш

ЦКЪА ДАЬ ГIАЛАТ ЮХАДЕ ДОАГIИЙ?

Дукха ха йоацаш американски телевидене гIолла къамаьл деш, США президента аьнгачо дагадохийт, 30 шу хьалха хIанз ше волча метте хинначо «шийла тIом» мехьарбоалаш латтача хана хьар. Керда де укхаза Картера доаладаь бахьан — шийна хеттача бесса интерпритаци яь Афганистанера событеш. ХIаьта дуней халкъашта юкъерча гIулакхий концепци ше, къовстадаь аьлча, США—СССР гIулакхаш, экономически а кхыча а бувзамех партнера политически тIатаIара инструмент лерхIар — из дерригa а хиннад.

Дагадохаргда вайна 1949 шера 28 феврале американски конгрессо экспорта тIахьожам лоаттабарах йола закон тIаэцар. Цу законах США президента бокъо хилар «США ю моллагIча наделей, материалий е кхачан, хIаьта технически данией е кхыча информацей экспорт ехка а доазув уттаде а, ший хьаштдола правилаши указанеши юкъехкувла. «Из закон кхоачащдеш США торгови министерства 1951 шера 1 марта денз дIаьхар СССР товараш лоаттадара даьнкьера ерригa хьалха енна хинна бокъонаш, дIахо йодача хана СССР-га а кхыча социалистически мехкашка а американски товараш дохкилга индивидуальни экспортни лицензей кIийлеп тIа леладе дезаш хилар чIоагI а деш. Цу тIа а дIанхайкаьяр къаьстта тIахьожам лоаттабе безача е дохка йиш йоацача «стратегически товараш» оаларий спискаш. СССР тIема потенциал совъяккха тарлуча «стратегически товарий» номенклатура бустам боацаш шера хилар. Становашца цхьана цунна юкъеяхаяр канцелярски кахаташ чIоагIдергаш, чопилгаш, Iувгта резинкаш.

Картера даьча къамаьлгa диллача, истори юххье денз юхадоллуш да. ЦIаьнха я политически мотивех Советски Союзацарча торговлена доазув оттаду: вай мехкага лицензеш, техника, ялат доххара. ХIанз дувцараш а «стратегически лоархIа» товараш да. ХIанз укх сахьате хьалха да цу термина маIан мел шердергда ала. Цхьабакъда, нагахьа санна эшаш хуле кхы гIулакхаш а дергда яхаш американски президентен США массови информаце средствашеи деча къайлагIа мун доагIача къамьлашка ладийгIача-м башха оптимизм хила йиш йолаш дац гIулакх.

40-гIа шераш чакхдоалача а 50-гIа шераш долалуча а хана гIожача политикана тIехьа хиннарий вIаштIехьдаьлар 213 миллион сома боарене хинна Советски Союзе ю американски экспорт 50-гIа шераш декъалуш 0,5 миллион сомага кхоачае. Дагадохийтаргда вай, 1946—1950 шерашка СССР халкъа боахама эшарашка 47,4 миллиард сом дIадахийта хиларн цул тIехьарча пхе шера из 89,8 миллиард сомага кхьча хилари. Фу йоах цу шин цифро? Къоастадаь аьлча, цар йоах, шоай боарам зIамига хилар бахьан долаш тIом сецача хьалхарча шерашка а советски экономика дегIаахара хоабаллал лоархIам болаш дацар американцаша вайна лоаттадаь товараш. Поактически дерригa шоаш дехка товараш соцадаро а новкъарло янзар Советски Союза дегIаахара темпаш тIа-тIа лакхъе.

«Эмбарго политика алхха цхьан хIаманна толам болаш хилар: из американски фермераш товараш дохкара торонех бахьар. Цунах пайда ийцар США дохна ца тугаш Iийна товараш дехкача малхбузеневропейски мехкаша», — яду «Американски корпораци» яхача книжка тIа Р. Барбера.

ХIаьта хIанз СССР экономически дискриминаци яра политика йохара дуккхаза мукIарлонаш даьчули шоашта хинна миллиардий боарамера зенаш лаьрхIачули тIехьагIа цIаьхка я юхайолаю из политика. Американцаша цIаьхка а дIахойт, из юхайоларь мехка новкъа хургйилар. Сенна йолаю из? Советски Союза кхы а доккхагIа зе дарь.

Советски нах баьннаб долаьча хIамай уйла е. Вайна хов, СССР экономически бувзамаш геттара дIахоададойл а ВIашагIкхийтта Штаташ йохарг ца хилар. СССР еча американски экспорта хIанзара боарам (шера ши миллиард доллара лоархIам болаш я из) тIехбаьнна йоккха лоархIам болаш лархIа йиш яц США арахьарча торговле баланса а наха бе болх Iалашбара боарама а. Цхьабакъда, дуккхача американски компанешта советски заказий лоархIам геттара боккха ба. Цар хьалхарча реакцега хьежача, тамаш я цар цхьана гIулакхаш леладелга хьоарчадинза дарг ца хилар баьдеш дола бахьанаш нийса лархIа туге.

Вашингтоне, хетаргахьа, лерхIаш ба, США башха лоархIаме йоаца советско-американски торговли СССР сов тIех лоархIам болаш а я, хIаьта цунна доазув оттадергдолга хайча Советски Союз политически хьакъехьарча хIамашта тIера а ярьа аьнна. Дувцилга яц, из догдоахилга йолаш дац. Вай мехка чIоагIа хала хиннача тIом сецачул тIехьагIарча хьалхарча шерашка ца дуденар дулургдац хIанз вай экономически потенциал боарам боацаш лакхъеннача хана а. СССР ю ерригa американски экспорт ший маькага диллача вай мехка общественни продукта 0,2 процентал кIезигагIа хIама мара дац.

Вай безам болаш дар ВIашагIкхийттача Штаташца а ерригача кхыча пачхьалкхенашца а, цар моллагIа политически строй яле а, шинна а оагIонна болча пайдана цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоаладе, амма дохка товараш кIезигдергда яхаш кхераде гIертар дош доацар да. Шерра-шера советски общественни валови продукта, промышленни юртбоахамеи производствана тIаккхеташ дар боарам боацаш дукхагIа да США-ра а кхыметтех дерригача дегIадаьккхача капиталистически мехкашкара а СССР еча импортал. Воай экономически а социальни а дегIаахара планаш уттаю вай эггара хьалха вай воай низашка а социалистически мехкашца цхьана леладеча гIулакхашка а хьежжа. Дувцар дагалаьцар кхоачашдергда-дергдац яха дош дац, из да вай планаш кхоачашъеча американскин кхыча малхбузехьарчен фирмаша малагIа дакъа лоацаргда яха дош. Иштта хиннад хьалха а ишта да хIанз а.

А. ГУБЕР,
АПН экономически обозреватель.

Планаши дуденнараши

ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНИ ДЕГIАЯРАХ ЙОЛА ЦИФРАШ

ДIадаха шу чакхдоаллаш араькхаяр 1979 шера январе яьча бахача наькха Ерригсоюзни переписа керда даннеш. Теркаме йола дуккха цифраш тIаетт цар итогий хетаргахьарча сводкана. Хьаьаргъя вай, масала, мехка образоване боарамахи цун динамикахи йола информаци. Фу хьахьокх статистика анализо?

Наькха дукхалга диллача дуней тIа кхоалагIча моттиге латта Iилмахой, инженерий, лорий дукхалга диллача хьоттехьа а хьалхарча моттиге даьнна советски халкъ хьалха а санна хьинаре дешаш да: дешарцара безам лохац. Духьал образоване системе ва (шоаш дешаш бараш боацаш) башха дуккхагIа - кIезигагIа воацаш 100 миллион дешархо, 1940 шера 48 миллион мара ца хиннача. Кхыча дешашца аьлча, бахаркой 38 процент, цу хана 25 процент мара ца хиннача. ВIалла ца хиннача бесса докха дакъа да из, хIаьта а дIахо дегIада лерхIаш а да: дегIадоагIаш латт школа йистеакхачул тIехьагIара дешар, моллагIа ханаш а профессеш а йолча наха лаьрхIа дола квалификаци лакхъелга.

Болх беширехьа дешаш бараш тIа-тIа дукхагIа хул вай: уж 50 миллионага кхоачаш латт. Цо бахача наькха йоккха процент дIалоац: из кхозза - ялхазза лакхагIа да, Малхбузехьа моллагIча моттигечуя.

1930 шеррехьа оттадир вай мехко массанена а юххьанцара образовани ялара декхар, 1958 шера — бархI шера, хIанз — массанахьа а юкъера. Прогноз: XX бIаьшере чакхйоалаш вайна хьалхашка отта тарлу массанена а лакхера образовани ялара проблема. Дуккхача профессешта (масала хьехархошта) хьогге а денз латташ я из. Миллионаш бола нах ба хIанз сарахьа образовани лакхъеш. ХIаьта хIанзарча лакхера а юкъера (йозза е кхоачаш хилаза йола) образовани йолаш 140 миллион гаргга саг я. Цар дIалоац берригача бахархоех 53 процент 1939 шера хиннача 8 процента метта.

СССР халкъа боахаме болх беш волча 135 миллион сагах лакхера е юкъера образовани йолаш 81 процент нах ба, 1939 шера 12 процент мара ца хиннача. Из дакъа сихха 100 процентага кхоачаш латт. 9 миллион саг гаргга бола болх беш бола нах сарахьа е заочно школашка, техникумашка, вузашка дешаш ба. Цул совгIа, экономикаи культураи дерригача доакьошка шерагара шерага дуккхагIа кхоач къаьнача кадрай метта дIаоттае йиш йола дикагIа кийчъь кадраш.

Пхестеьнна лакхера е юкъера лаьрхIа йола образовани йолаш ба хIаналехьа а 40 миллион саг советски гражданаш. Уж укх тIехьарча 50 шера. 50-гIа дуккхагIа хиннаб халкъа боахаме. Iилман балхахой 1,3 миллион сагал тIехбаьннаб (дуней тIара берий 44). Лораш цхьан миллионага кхачча боахк (43), хIаьта 10 эзар сага лаьрхIача 38 саг (США, ФРГ, Япони — 25 сагал кIезигагIа). Вузашеи техникумашеи дIачуийбечен арахецачеи специалистий дуккхал тIа-тIа лакхлу.

Образоване боарам тахани кхоннен дуккхача даькъе педагогех тийша ба. Царчун боарам а тIа-тIа лакхлуш боагIа. Мишта Iалашбаьб мохк цу кадрашца? Дуккхал цхьа школьни хьехархой ба 2,6 миллион совгIа. Царех хIаранена юкъера лаьрхIача 17 дешархо кхоач СССР, 1940 шера кхоачаш хиннача 29-нена метта. Уж кIезигагIа ба США, Англе, ФРГ, Франце, Японе чул 19—21). «2000 шерарча образоване» проекто (кулгалхо — профессор Торстен Хюсен, Швеци) хьожаю ЕЭС мехкашта XXI бIаьшере йолалуча хана 14:1 пропорци, СССР цунна гаргагIа я таханехьа. Гуш да, берашта вердача знаней Iим шийца а йолаш йолча НТР эпохе хадданза эргадоахаш тоадар дIадехаш йола дешар хьехара дикал цунах тийша хилар.

Социологаша тешал ду: хIанз вай вузашеи техникумашеи деша ухаш барош цоашта ховшдарашка диллача хьалхарчарел дикка тIех ба. Хьехархоша йоах: бераш информаци дукхагIа йолаш, хIама хара тIакхувш, хьаькъал долашагIа да. Хьалхарча классе деша доатIерашта дукхагIча даькъе деша, ваде, лархIа хов. Цун бахьан бакъдолаш да, дезале, ясле, берий беша, цуа тIехьагIа школе бера гонахьара го беррига а культурни хилар да.

Хувцамаш-м хоалуш да, амма кхоачам болаш дийте? Уж доккхагIа хила йиш я. Вай мехко тIа-тIа совйоах «сага еш йола инвестици» — просвещенена, кхыча социальни - культурни сферашта еш йола расходаш. ТIехьарча 40 шера массехк иттазза лакхъеннай уж, хIаьта ерригача бюджетни ассигнованеех 34 процент совгIа дIа а лоац. Из кхеталеш да: общества торонашца кхьана дегIаух хIаране профессиональни юкъерчен культурегара дIадехараш.

Цкъа сагага кхьача знанеш, хьалха санна, дийна мела тоъачара дIадаьннад гIулакх. Уж кердахка еза хан-ханнахьа а хьинаре а. 1000 миллион сагах латтача дешархоех башха дукхагIа-кIезигагIа боацаш 40 миллион бараша керда профессеш Iомаю вай, квалификаци лакхъю, школа, техникум, вуз аьккхачул тIехьагIа переподготовках чакхбувл. Из моллагIа дешар тIа-тIа цкрлуш латт.

Образованиячарна йолча образоване системе тIа-тIа лоархIамегIа моттиг дIалоац халкъа университеташа. Уж хIанз 40 эзар я 1964 шера 10 эзар мара ца хиннача. ЛадувгIараш цига 10 миллион ба — вай вокх вузашкарчарел шозза дуккхагIа. Хьехара боарам хIаьз а массанахьа алкатарра лакха бац. Амма, масала, Киеверча технически прогресса халкъа университета 24 факультете занятеш ю 400 гаргга Iилмай кандидаташеи доктораши, профессораша, академикаша. Цу тайпара кадраш йолаш дукха вокх университеташ а яц дуней тIа.

«Образоване эшкхам» хIанз а бинанза ба вайнга. Культурни революце шоллагIча этапе а (хьалхараяр чакхъьлилай социализм хьалъярца) кIезига яц проблемаш, уж а а я чоалхаве. Амма кIезигагIа чоалхане яр-те, хIанзалехьа къестальраш?

Лев БОБРОВ,
АПН обозреватель.

Политически дешара кердача ЦІагІа

УКРАИНСКИ ССР. Ивано-Франковске хьалдіьйд парте обкома политически дешара керда ЦІа. Цига я — лекционни залаш, 47 эзар том книжни фонд йола библиотека, читальни зал, ийс кабинет — КПСС исторе, массово-политически балха, Іилма коммунизма, марксистско-ленински философе, политэкономе, коммунистически къахьегама школай, комсомольски политдешара, оргпартбалха, пропаганда технически средствай, фотолабораторе.

Политически дешара ЦІерІа болх беш я марксизма-ленинизма университет, партийни советски болхлой говзал лакхъю курсаш, Украина КП ЦК-арча ВПШ-а консультационни пункт.

СУРТА ТІА: пропаганда технически средствай кабинете. Консультант-методист В. С. Соколюк пропагандистаца — № 2 йолча городской больница дерттерча лора заместителе В. И. Артамошкинаца, швейни-производственни объедине отделе начальника Г. А. Фирсовайца, фурнитурин завода цеха начальника М. В. Данилюкца дукха эвраваш йола слайдфильм дІахьоккхара системе лелаяра техника дІайовзийташ ва.

ЦІЕЧА УГОЛОКАШКА ХЬАЖАР

БЕ-БЕ ЛЕЛ ГІУЛАКХАШ

Рейд

Юрта боахама къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара, цар духовни хьашташ кхоачашдара дика новкъостал де дезаш я фермашкара цІе уголокаш. Миштта кийчъяьй уж Назрановски районе? Ухх деношка «Сердало» газета рейдони бригада хилар цхьаццайолча цІеча уголокашка.

КПСС Назрановски райкома бюрой райисполкомой сопам бьб юкъьанцарча партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша цІеча уголокашна лостам хилийта, массаза а тІахьожам лелабе.

«40 лет Октября» яхача совхоза кхоалагІча шурий-товарни ферма цІеча уголоке да тхо. Дика кийчъя паргІата я уголок. Укхаза хьалтеха довзк социалистически декхараш, доаркай толамаши шурий хьоанали гойташ йола экран а. Истола тІа латт телевизор, дадаш да керда газеташ, журналаш. Плакатыш, стенднша къайладаьхад пенаш. Царна юкъе я ферме балха распорядок, хьайбаш кхабара рацион, шура яккхара укх шера цхьоалгІча квартала план.

ЦІеча уголоке беш болча балха журнала тІа хьож тхо. Укхаза дІаяздь да 18 январе «1979 — 1980 шерий Іаж замалахьа продукташ дукхагІа яхар, кийчьяр духьа хьайбай боахама болхлой Ерригсоюзни социалистически ях йоаржлра хьакьехьа» КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас бь сопам бувцаш беседа партнома секретара Арчаков Хасолта яьй бьина, цул совгІа, дукха ха йоаццаш библиотека заведующе Киртоева Іайшата яьй союзни а автономни а республикай Лакхехьарчен моттигерчен Советашка 24 февралє хургдолча хорнамех, «В. И. Ленин вав 110 шу дизара хьанъехьарча» сопамах, СССР кердача Конституцех йола беседаш.

Пенах хьалтеха йоалл «Молния». «ДІадахача шера вай фермо шаччахьалхенга планал совгІа схьай 104 тонна шура, иль а дикагІа къахьегаргда вай укх шера!» аьниа нидаь да цу тІа. ДІалоъль я хьалха латтача доаркай цІераш.

Дика толамаш доахаш хьайоагІе ферма коллектив укх шера. ДІадахача шераца ияйсйича хІара Іаттагара йоаккхаш йола шура 300 грамм совгІа я.

Цигара даьлча тхо дола Сурхотіарча «Малк» яхача совхозе. Доахан латтача корпусе дІачувоаллача хьалтеха доала «Районе хьайбашлеладераш! Дика къахьегаргда вай укх 10-ча пятилетка дикагІча шера!» аха къьиа лоэунг. Доахан чулаттача корпусе я укхаза цІе уголок. Цига кІира техай, басар хьекхад. Цу хьакъехьа вла хІама дац Бригадира Нальгиев Ватьзуддина аххчох, из болх хІама мирв чихбьиннбоц. Цу духье из Іа даьссе да, цигстол мара хІама чуйоацаш, Повцаш я телевизор радио, газеташ журналаш, доацаш да доаркай социалистически декхараш. Болхлоща къамьл дича хайра тхона социалистически яхьах лаьца укхаза хІама да делга. Цхьабакъда цхьа хІама да цІе уголоке. Цига я атеиста уголок. Пенах хьалъолла улл КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленума сопам тІабола газет. Воах беш бац агитатораш, политинформатораш. Из гІулакх тесса дитад Долгиев Исакха кулгалдеш йолча партийни организаце. ХІара Іаттагара йоаккхаш йола шура эзьгІеннай. Цу гІулакха оарцагІбьнна деш хІама дац.

«Экажевский» совхозе, «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юрта отделение а цІе уголокаш болх беш яц, лаххе йийцар мо мара.

Тхо мел хиннача цІеча уголокашка бІаргабоаллар тхона гулбенна болхлой. (ТІой-Юртарча № 3 йолча шурий-товарни ферма цІеча уголоке мара). Яц укхаза зооветеринари дешар Іомадеш. Йола эавлтеш царна хьехам бала дига бац совхозий специалисташ. Ба-м бц уж фермашка, бакъда, заявтеш еш сагІ-м вац. Арахецаш укхаза «Молнеш», «Къахьегама листокаш», лелабоц цхьаккха кхетама болх. Цу духьа эсала лел деррига гІулакх.

ЦхьанахІа а бІаргагуш яц КПСС XXV съезда, кердача Конституцена, иттлагІча пятилетнана хетаьь стендаш, политически, художественни, юрта боахама книжкаш чудола библиотечкаш, доацаш да шоаш бахь болх дІаэзбу журналаш а. Фу лаьергда цар цхьаьнкха болх беш ца хилча? Геттара лелара лел социалистически яхь лелаяра болх а.

Оаха догдоаш совхозий кулгалхоша а партийни организацеша а сихха оарцагІа а баьнна цІеча уголоккий болх боаггІача тайпара вІаштІехьбоаккхаргхиларга.

«Сердало» газета рейдони бригада:
А. ТЕРКАКИЕВ, Назрановски района халкъа гІалхьожама комитета председатель;
М. ТОЧИЕВ, Назрановски района комсомольски прожекторе член;
А. САГОВ, тха соб. корр.

ХОЗАГІДАР ДЕЗАРГДОЛАШ ХЬАЛКХЕДЕ БЕРАШ

Вай республикерча культуран искусства учреждениеш хьатІакхувчаноахала идейно-нравственни, эстетически кхетам балара хаддандзен лаьрхІан болх бу. Къаьстта чІоагІа бир из Дуней цалкъашта юкьера бера шу да эьина хьанхайнадаьча дІадахача шера.

Театрашеи концертин организацешеи хІара шера 12—15 керда спектакли концертин программеи кийчъю, 300 эзар хІана хиалц аьнна къона эрителаш тІа а болаш 1500 совгІа спектакли концерти хьох.

Наха эгтара дикагІа тІаэцаш я Лермонтова цІерагІча театро «Безам боаца город» яхача Л. Устиновеи «Олимпийски чайтонг» яхача В. Шульжакен фаьлгаш тІарея «Выпуск хинначул тІехьагІара бийса» яхача В Тендрякова пьеса тІерей отттаь спектаклаш. Х. Нурадилова цІерагІча театро «Паччхьа — сай» яхача К. Гоцце, «Буратино приключенеш» яхача А. Толстой фаьлгаш тІара оттаь спектаклаш, «ФаьлгІгара — фаьлгІга» театрализованни представлени, республикански тешкий театро оттаь А. Абу-Бакара «Іалохе норадоагІаргда хьона». У. Гайсултанова «Хьакъал йола Дана», С. Чахкиева «Аьнвар хулаш йола, ний» яха спектаклаш, паччахьалкхен филармоне дукха концертин программаш.

ЧІоагІа дукха дезаш хул хІара шера чакхдоахаш дола «Театри бераши» яха кІираш, «Бераштен къонахчарией лаьрхІача музыка кІира», «Изобразительни искусства кІира», Іалаьмато дукха берий хьажараши конкурсаши, цІейи а выставкаш а.

Эгтара дукхагІа дезаденнача цІеєх цаІ да ноябрь беттa тІехьарча кІиргІа чакхдоахаш дола традиционни «Театри бераши» яха кІира. Республика театраша шера берашца баьча балха оий тайпара итог, цу дакъе каргІаьнарашка шераа доккхен хьажар морг да из. КІиран практикана юкъе дукха мероприятеш яхай из бокъонца дола цІей санне даь дІа а оттадеш. Царех да кеда спектаклаш гойтар а, сцена мастераш берашка волча оригелаца, педагогашцеи даьшца - вовноцеи вІашагІбетталар а, беседаши диспуташи, яр а, театре гІолла экскурсеш, рецензи, сочинени дикагІа хьан яьзо, сурт дикагІа хьан дулл хьажа конкурсаш яр а. Берий безам чІоагІа тІабодаш да «хьа[illegible] наІарий дсноIi», «Духхьашха театре вахара цІей», «Юртарча дешархочун ди», кхьдарш.

БІаьстан каникулаш йолча хана «Бераштен къонахчарчен лаьрхІача музыка кІира» чакхдоанх. Из цІей — эгтара дикагІа лоархІаш йола берий музыкальни фестиваль. Музыка КІира чІоагІа аьттув болаш форма я музыкальни кхетам балара ерига звеньяш вІашагІтохара.

Музыкальни школашкарча дешархоша массе тайпарча аудитореша Іалаьмате дукхача эрителашта хьалхашка выступленеш ю. КІира дІадоладеннача денoшка тематически вІашагІхетараш хул республика композиторашцен профессиональни музыкантацен, балха опыт дІа-хьа оц преподавателашца музыкально - эстетически кхетам балара деша.

КІира чакхдоахкхача хана оаха кертгера лерхІар — бераш дихаш миччахьа дале а, царна массанена а дика музыка йовзийтилгеш езайолийтилгеш, из кхетам уж Іомаделга.

Дезаденнид хІара шера 12 апрелагара 23 апрелага кхачалца чакхдоахаш дола «Изобразительни искусства кІира» а. Цу хана дукха доархІаме мероприятеш чакхйоах изобразительни искусстванеи къаьстта а НохчГІалгІайчен художникий творчестванеи пропаганда яра, живописацаша, скульптораца, графикаша выставочи залашкен культура учрежденешкен меттел, дукхьал уж болх беш боахчча мастерскешка а творчески вІашагІхетараш дара.

ЧІоагІа безам тІабахар П. Захарова цІерагІча изобразительни искусствай музе оттаьча «Сона дуне бІаргагт» яхаш девиз а йолаш берий художественни школашкарча дешархой балхий республикански выставкаша.

Выставке хьокха оттабаь дешархой 200 совгІа болх бар — ховха живопись, чІоагГІа хьомаш яь графика, догамаш, нІаьда техникаш.

Выставки баьхкарий вІалла дии а лургдоацаш саньердадеттар ираз дола берий творчестваьен говзалтен хьежача. Выставке хьокха денача дийхкач сурташ тІа — гамашийна кердон скІірден басараш, сакъердалургдолаш дагадеха хІамаш.

Къаьстта чІоагІа безам тІабодаш дар дийхна сурташ — Т. Байсуевай «Зоопарке», «Тха ков-карт», Ж. Рябочкина «Іинерза жІали», М. Мацаева «Тазит», «А. С. Пушкин», выставка дукхача кхьча доакъошхой дараш.

ДикагІбола шовзткъа совгІа болх бахьийтаб культура министерствай ВЛКСМ обкомои Венгерски Халкъа Республикерча вошал тоссаденаче Комароски областа пионерий Дворецa цига «Тхо Ленинен партен гІулакха тешаме да» яхаш девиз а йолаш вІашагІьеллача тематически выставкана лаьрхІа. ДикагІа лоархІаш да «Тимуровцаш» яха Е Нузаева, «Заводе» яха Р. Мисаева, «Агитбригада» яха С. Егоровас, «ГІиппо» яха О. Абраменкос дахнаь а кхьдола сурташ.

Изоискусства музей берий эгтара дикагІа бола 30 болх ший фондашта юкъебихьаб, бераша дехкача сурташ къаьстта дІа-юка лела выставка вІашагІъеллай республика районашка уж гойтар духьа.

Доакъошхой а Іалаьмате дукхача эрителий а чІоагІа безам тІабахар берий музыкальни школай, халкъа, струнни, духовой инструментий отделеней, фортепьяни отделене дешархой республикански конкурсашта. Чакхйоахача конкурсаша керттера лийрхІар дар берашта лаьрхІача советски композиторий произведенешта шерра пропаганда елга, дешархой профессиональни говзал дІагойтилга. Чакхйоахача конкурсашка дакъа лаьцар 250 совгІча беро. Йоккха тоилал хьахьекхар Грознерча, Сунженски Гудермески районашкарча музыкальни школай, Шелковской, Наурски, Первомайски музыкальни школай дешархоша.

Кирова цІерагІча культуран салаІарсе городской парке къонача музыкантий — берий музыкальни школай дешархой традиционни цІей хилар «Иллеца аз хоастам бу хьона. Даькe» яхаш девиза а йолаш. Из эгтара къонагІеи юкъьиана деза раьза хилча тІанйцан музыкальни фестиваль я вай республике. Цига хул Грознера меттел, дукхача юрташкара а эоараш кагирхой. Фьнфараша торжественно хоам бу царна Бакъарча театре цІей дІадолалуп хилараш.

Чакхдаьнкха хІара КІира, цІей, выставка е конкурс — из искусства учрежденеша бераштa эстетически кхетам балара баьча боккхачеи дукхачен балха итог я. Толам боалийтача керттерча бахьанех цаІ да укх тІеххьарча шерашка цу даькъе просвещене министерствацара, ВЛКСМ обкомацара, профессионально - техническо образоване управленецара, творчески союзашцара гІулакхаш чІоагІдалар, планагІа чакхьяха лаьрхІа ерига мероприятеш цхьана чакхъяхар.

Бакъдар аьлча, тха балха тІа, шеко йоацаш, долаш да кховчамбоацараши къоастадаза дися дешаши, хІаьта оаха тхоай ма хулла болх бу уж дІадаха гІерташ.

Бераштен кхувш боагІараштен эстетически кхетам луш Іоаяь балха опыт оаха карара ца йоалийташ лелаю, вІашагІьетт, дІахо цунах эффект кхы а йоккхагІа йолаш пайда эцар, дукхагІа езаши могальни йола балха формаш кІоаргьйра детІаксувлари дукъа.

Цу гІулакха республика Министрий Советагара культура министерства лийхад «Бераштен кхувш боагІараштен эстетически кхетам лулга малагІча хьал тІа да а из тоадара де дезарех а» дола доцц цо ший заседане дувцар. ХІаьта е шу чакхдоалаш из доцц дувцаргдолаш да Министрий Совета заседане.

«Идеологически, массово-политически болх дІахо тоабарах» болча КПСС ЦК сопам тІа къаьстта белгалдоаккх СССР хІара граждани геттара вІамига волча хана деиз дикагІола нравственни гІулакхаш доахкаш хургволаш хьалкхеванза варг ца хилар.

Духхьал цу гІулакха боарам боацаш дукха хІамаш де йиш йолаш я хьехахо а хьеханча а дикна дІаяла езаш йола искусство. Школашкарча дешархошта цо еш йола алиии кІоарга, хаддаиза, лаьрххІа хила еза. Цудухьа культура, просвещене организацеи, комсомола юкъера дикхар да дешар хьехача программана юкъе санна, иштта классе доалача хана берий вахаре а искусства шийна йоагІаш йола моттиг дІалоацаргйолаш, кхетам лучa процессах дІакъовстаде йиш йоаца цун дакъа а даь из дІаоттаяр.

А. МИТРОФАНОВ, республика культура министра заместитель.

РЕСПУБЛИКЕ ХЬАЛХАРА

Улан-Батора йисте, сихача темпаца хьалъаш латт Монголе хьалхара «Автоэкспорт» яхача Ерригсоюзни объедине техническа центр, цо технически гІулакх дерзда СССР-ера МНР-е дІахьийтача вегконой а иовхьаш кхухьача а автомобилашта.

Махка экономика дегІакхувлара автомобильни транспорта чІоагІа мах бу укхаза. Халкъа боахамий иовхьаш дІа-са кхухьача цун дакъа хадданза лакхлу. Тайп-тайпара машинаш кхета йиш я МНР наькъашка. ХІаьта а водителашта къаьстта дукха еза советски маркех йола автомобилаш, цхьайолча хана геттара чІоагІа чоалхане долча Монголе наькъашка шоаш дика йола дІахайтад цар. Эгтара хьалха царех я масса-йолча модификацех йола ЗИЛаш, ГАЗаш, МАЗаш, «Волгаш», хІанз 40 эзарнега дІакхоачаш махка йола кхьтайпа автомобилаш.

Советски Союзо МНР-е хьалъеча кердача центро вІаштІехьдоаккхаргда машинех пайда эцара эффективность лакхъелга, цар болх бара ха йІехьхергья. Укхаза специалистий торо кургьа советски техника конструкце, эксплуатаци яра а гІулакх дара а башхалонаш боккъонна йовза, иштта Советски Союзе арахецача кердача автомобилий образецаш йовзаргья.

(АПН).

ХЬУВКЪАМА ЦІЕЙ

КНДР юрта боахама къахьегамхоша соакха дуга лакха хьувкъам чуийцаб. Доккхий толамаш даьхад, масала, Мундок яхача уезда Рёнримски юртбоахама кооператива кооператораша. Ноябрь чакхбоаллаш хьувкъама цІей хилар укхаза. ХІара ахархочун коа юкъера лаьрхІача 12 тонна ялат кхачар.

Кооператива къахьегамхой деррига хьалаш чудолча, дина хьалласа цІеношка бах. Кооперативе а берий бешн аслеши, тика. Рёнримски кооперативо даьхача толамца тешал ду Корея Къахьегама партен КНДР правительствaи юрта боахам дегІанхувлара боккха теркам тІалоаттабелга, бІарга а гуш хьахьокх юрта бохтам лелабара социалистически система совленаш.

А. КАРАБАНОВ, АПН соб. корр.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

СПОРТ

ЦІАЬККХА А НИШАБ

Смоленске дІайоланнай хьалхарча лигерча командашта юкъерча волейболах лиезара йолча СССР чемпионата шоллагІча круга йиьвагІа тур.

Минскерча «Моторацa» ловзаш хинна вай «Автомобилист» счет 3:2 йолаш ийшай.

КОТАЛО — КООПЕРАТИВНИ ТЕХНИКУМАГА

Чакхъяьннай юкъерта дешара заведеней спартакиада зочетах йола республикански шахматин турнир. Хьалхарен, шоллагІен, кхоалагІен моттигаш йоахаш призераш хилар кооперативни техникумен, медучилищан, химико-технологически техникумен командех.

ХЬАЛХАРА ЙИЪ МОТТИГ ВАЙ МЕХКАХОШКА

Ленинградски областерча Кириши яхача городе чакхъяьннай «Труд» яхача ДСО Централни Совето классически борецашта — кхелстарашта юкъе хьалхара моттиг лаккхара спортивни яхь. Цига дакъа лоацаш хиннача 150 совгІча борецашта юкъе яхье баьила бар НохчГІалгІайчера итт борец. Дика толамаш даьхар укхаза вай мехкахоша. Иштта чемпиона цІи Ковалев Андрея лаьккхар. Вежараша Базоркингіар — Хасбулатен Вайбулатен — шоллагІен кхоалагІен призаш яьхар. Королев Владимира йиьвагІа моттиг лаьккхар.

А. БЕК.

ТЕЛЕВИДЕНИ

7 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйІранара гимнастика.
9.05 — «Шоаш дезе моттиг хьайовзийта, журавлаш!»
9.35 — «Бердаш» яха телевизиони дукхасерийни художественни фильм. 6-гІа сери.
10.45 — «Молдове искусства мастерий концерт». Фильм-концерт.
Йистедаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Юртара балха денош». Кинопрограмма.
15.35 — «Эрсий къамаьл».
16.25 — «Объектив»
16.55 — «Къонача спортсмена боккха аренa».
17.25 — Римский-Корсакова оперaра фрагменташ.
18.05 — Миллионий ленински университет.
18.35 — «Деррига хир лоа сона». Киножурнал.
18.45 — «Тахан дуней тІа».
19.00 — «Барттайна дезаа кхьона». Музыкальни программа.
19.30 — «Камучин тахан». Кинопрограмма.
19.55 — «Бердаш» яхача телевизиони дукхасерийни художественни фильма премьера. 7-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Останкино концертин студера Исаева позза сайсе. Йистедаьлча — «Тахан дуней тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — Шахматин школа.
8.40, 9.35 — Зоологи. 7-гІа класс.
9.05 — ПТУ дешархошта. Хими.
10.00 — Кердийа поэзи.
10.35, 11.30 — Астрономи. 10-гІа класс.
11.05, 14.35 — Испански меттала къамаьл де.
12.05 — Студенташта - заочникашта. Лаккхера математика. 2-гІа курс.
13.15 — Іилмаи коммунизм. Социалистическая хинсапера вахар.
14.05 — Подготовительни отделеней ладугІархошта. Математика.
15.05 — «ИмпорагІа ледахьйга дІадаха». Субтитрашцара художественни фильм. 2-гІа сери.
17.30 — Владимир Ильич Ленин вав 110 шу дизарга. «Революце йоаш носса» яха документальни фильм.
18.15 — «Пятилеткана — болхлой тешам ба» (гІалгІай меттала).
18.35 — Киножурнал.
18.45 — «Аргун» яхача альманаха оагІонашка гІолла (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч - ГІалгІайчу гІолла».
19.30 — «Ленин — халкъий дешоьна» (22 январе ш. передача телезьахаркхой заказах юхакердаяккхар).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — «ДоттагІаз» яха телевизиони журнал.
21.00 — «Восток» яхача клубе иаллейн хьалхарийн хатаьа ансамбла концерт.
21.25 — «Пайдан доалаш латта къала». Іалама-популярни фильм.
22.00 — «Са берд хинара гуйре» яха телевизиони художественни фильм.

8 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйІранара гимнастика.
9.05 — «Бердаш» яха телевизиони дукхасерийни художественни фильм. 7-гІа сери.
10.40 — «Гаьнарен юхрен цала», Йистедаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Аэрофлота денга. «ХІана аьлча, вай пилоташ доланаь» яха телевизиони документальни фильм.
15.40 — «Хьаьсефа (алам».
16.00 — «Хьа ленински библиотекаш». «Эрсий революце кизга хиладара таррa Лев Толстой».
16.45 — «Шопена фортепиани произведенеш». Фильм-концерт.
17.15 — «Москва а москвичаш а».
17.45 — «А. Н. Островски вахар». 2-гІа передача.
18.45 — «Тахан дуней тІа».
19.00 — Халкъан дакх СССР халкъа артистка О. Бардина.
19.15 — «Хоржамашкара — хоржамашка».
19.35 — «Дама с собачкой» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «БІаргагушдар — тешадаладар».
22.20 — «Тахан дуней тІа».
22.35 — «Сайранера ашараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Ирс дар» яха а «Іалама хьайленаш» яха а Іалама-популярни фильмаш.
8.40, 9.40 — А. Гайдар. «Школа». 8-гІа класс.
9.10 — Владимир Ильич Ленин вав 110 шу дизарга. Ленински моттигашка гІолла. «Парте шоллагІча съездах дола дувцар» яха документальни фильм.
10.10 — Английски мотт.
10.40, 11.40 — Истори. 7-гІа класс.
11.10 — ПТУ дешархошта. Физика.
12.10 — Студенташта - заочникашта. Лаккхера математика. 1-гІа курс.
13.25 — Советски фонотека.
14.15 — Подготовительни отделеней ладугІархошта. Физика.
14.45 — Экран — лора.
15.30 — «Сийлахь — боккхача Дай-мехка» яха киноэпопея. «Арктикера гІом» яха 8-гІа фильм.
Экран — хьехархочa.
16.40 — Природоведени. 4-гІа класс.
17.00 — Географи. 7-гІа класс.
17.35 — Фильм.
17.45 — «ХІара биаха дениа — дикала Злаха» (гІалгІай меттала).
18.05 — Киножурнал.
18.15 — «Сийлахь — доккха доттагІал хьаданьина моттигаш».
18.35 — Хьайбаш чеалдара керттера йокхо е. Шелковски района къахьегамхой бола.
19.05 — «Нохч - ГІалгІайчу гІолла».
19.25 — «Советски Эскара бІухой кисьмойх даьа». Концерт (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даьккхаьла хийла шун, бераш!»
20.35 — КІантохаргах классически хьасапе латара йола СССР чемпионат.
20.45 — Къонача оперни иллиалархой концерт.
21.40 — «Къонахчун аьмаьль» яха художественни фильм.

РАДИО

7 ФЕВРАЛЬ

6.40 — «Юрт гІулакхаш а декхараш а» (гІалгІай меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
8.25 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала).
9.15 — «СелаІад» яха радиожурнал (эрсий меттала).
9.45 — Боахама механизм оргалаккха товар. «Нийса илли оттаер коллективно толам бахкара дола тешал да». Беседа (гІалгІай меттала).
18.00 — Передачай программа. Хвоттамах бола хоам (эрсий меттала).
18.01 — «Спортивни Нохч - ГІалгІайче» (эрсий меттала).
18.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).
18.45 — «Къахьегама дисциплина а балха хаиах дикагІа пайда эцар а». Беседа (нохчий меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

8 ФЕВРАЛЬ

6.40 — «Юртара ІуйІре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Советски вахар» яха радиожурнал (эрсий меттала).
8.43 — «Са Дай-мехка» яхача иллей концерт (нохчий меттала).
9.15 — Владимир Ильич Ленин вав 110 шу дизарга. «Къинхьегамна уйла». Назранера передача (гІалгІай меттала).
9.45 — «ДоттагІий оазаш» (эрсий меттала).
18.00 — Передачай программа. Хвоттамах бола хоам (эрсий меттала).
18.01 — «Коммунист ферме». Зарисовка (гІалгІай меттала).
18.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала).
18.35 — Халкъа ашараш (гІалгІай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

Хенан хІоттам

Тахан республике гІоллен Грознен морхаш а йолаш, ІуйІрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбулехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фетгара температура республике 0—5, Грозне 2—4 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, тайп - тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фетгара температура бийсана —6 —11, дийнахьа —4 +1 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Унахцlенон служба

ГУШ ДОЛА САКХАТАШ ДІАДАХА ЙИШ Я

Хоза хила гІерташ хилар сагах доалла дика гІулакх да. Иштта дика да юхьа тІара наьас вича деиз доахкаш дола сакхаташ дІадаха гІертар а хаьа хийца сибати гІовн юхамоттаоттаде гІертар.

Вай махка эгтара йоккхагІа йолча косметологе Московски Іилма-тохкама института врачебно-косметологически лечебница, е хозала института, специалисташ гуш дола сакхаташ дукхагІча даькъе дІадаха йиш йолаш да аьнна хеташ ба.

— Куцалахьа доацаш Іоухкаш дола лергаш, ниpча мераж, ханал хьалха хобаденна юхьа тІара цІоке, сов теха дегІ... Тхо долча-м дукхьал уж балаш дола нах иха Іац, — йоах института керттерча лоро Кольгуненко Иннас, — кІезига бац чов хилалехьа, вовтавалехьа, хала лазар хеталехьа хинна сибат юха тІадоаладелга дехаш бараш а. Ук тхо долча ненас бича гІоне доаххаш дола сакхаташ дараш а. Цхьаькха а гІо де йиш йоацаш пациенташ бац.

Ах шу хьалха ера институте чІоагГІа гоамьенна букъатІехж а йолаш хинна 13 шу даьнна Ирина Г. Цу вуц долча йиІига букъа тІа хьагІар къонахчун бий миссел йола тІехна бог. ХІана из яьгІа моттиг а эелуш яц. Операци яззар йиІига. Вежараша НиколаевгІар, института балхахоша, хьаьий кхьметтел букъатІехж гоамъялар а тІехьа геттара тайп-тайпара дола сакхаташ дІадаха гІо ду лаьрххІа йола скорндаш.

Института специалисташ каст-каста хул йийна мухьже ца хотталуш дукха ха яла бахьан долаш кога пхьаьнаш докъаденнача наха гІо де дезаш. Дарба далехьа низтхьа мара кос дІатоихабе а ца могаш кулар уж. Бийна ког вовхал дукха биткъагІа хилар ца хьоахадича а. Башха йІаьха а йоацача хана, 3—4 бетта, бокъонца тоалора пхьаьнаш. Полиомиелит яха лазар тоехачул тІехьагІа чІоагГІа астагІа яр студентка Ольга А., хІаьта цун бІарччача шера аха йийзар процедура яйта, астагІал дІадаьна ца доалаш. Укх деношка телефон а теха аьлар цо шийна хьежаза лората яйтача атлетика яхьашка эзар метр гаьна едача хьалхара моттиг яьнкхай ше аьина.

Механотерапе метода гІонца моллагІча кхалсага йиш я ший гІов нийсде: совдола дозал дІаданкха, когаш форма хоза йолаш хилийта, дІамига бюст боккхагІа бе.

Терапевтически методашца института толамца дарба ду угревой хьерагарех экземагарех дІадолаль наьас вича деиза доахкача «чхьагІара тІадамашка» (гемангиом) кхаччалца дола тайп-тайпара дерматокосметически лазараш долча наха. Каст-каста операци е езаш хул цхьадолча зенне доацача сосудисти дестамашта дарби деш хила а. Къаьстта гІо ду укхаза букжиттерапе методо — йІаьха талгІеш йола эІинараш арахецача рентгеновски установка гІонца тІера облучени яро.

Институте дика цагайоагІа халла мара дарба ца дулуш а саг нІрчеовоаххаш а долча угревой хьерах цамогаш хилла Вентгера пациентка. Московски института лорий вІаштІехьдаьлар хьер дІадаккха гІерташ хьалхагІа мел даьча гІулакхех пайда ца баьнадаь ше ерзаргхиларах дог дилла хинна из кхалсаг лазарах мукъаянкха.

Тхо долча ухача наха юкъе дукхагІа ба, аьлар института перттерча лоро, къовнал тІехьаикхар а цуцу дувзаденна сибат хувца ца далнитар а дехаш бараш. Нагахьа санна питательни массаш, массаж дагадоххарагІа аьлча, уж процедураш е йиш а моллагІча парикмахерскерча косметически салоне санна йолча массазарча средствашца гІо ца дойя, хобаденна цІока нийсдара операци ю. Шер-шера 7 эзар пациента ю институте «юхь ешара» йола операцеш.

Московски хозала институте болх беш ба опыт йола хирургаш — операцей техникен методикеи дика йоазаш бола пластикаш. Из дукхаза белгалдаьхад опыт дІаюха ялара укхаза ухача довзол дехьарча коллегаша. Шеко яц, институте е йиш хургья моллагІа пластически операци, кхыметтел чоалхане тІехха пластически яраш а.

Операци яхехьа а яьчул тІехьагІа а давха пациентий сурташ тІадолча альбомага хьежача го йиш я геттара нйрча хинна юхь сибате мишта ера.

«Са веза лор! Хьона боккъонца хац Іайха сова даьр мел довкха гІулакх да. Со паста маьре йода, аз чІоагІа дех хьогара — боккъала а воля со йодача». Цунах тара дола кисьмош каст-каста ух пациенташ хиннача вахагара ринопластика даькъерча воккхача советски специалистага Евгений Зеленинга. Цун изобретени я мерака дукъ чункхийтта хилар санна долча эгтара дукхагІа нийслуш долча а эгтара чІоагІагІа сага сибат доадеча а айна операци яра метод. Цу методах дарба деш деформаци хиннача меттига яхыйола материал тІайилла езаш, из геттара дика я косметически оагІорахьара лаьрхІача а — кхыметтел операци яь вола саг дика вовзаш болча наха а магац хирургически балха лераш лаха. Зеленин Евгене методах хІаналехьа бІаьш операцеш яьй.

Институте я лаьрххІа йола берий отделени а. Берий косметологена специализацеш болча лораша 53 эзар вІамига пациент тІанйцар дІадахача шера.

— Нагахьа санна, масала, бер Іодешсехьа «ахьагала борз» долаш хуле а корзагІдовла дезац. Оаха хьа я доацаш операцеш ю цу тайпарча а дукхача кхьча а анала даьхача а тІехьагІа хиннача а айпашта, масала, юхьа хулача ассиметрена, «берза бата» деформаци хиннача букътІехка» аьлар берий отделене заведующе Людмила Зайцевас.

Хозала институт — паччахьалкхен лечебница, амма дарба а операци а маьхах дуукхаза, косметически айпаш сага унахцІенонна кхераме мичад. Цхьабакъда, мах дукха бакхац.

Малаш ба института пациенташ. Со хилар операци яьчул тІехьагІа цамогаш барш тІанйбеча дукхача кабинетех цхьаьнне чу, хІаьта тийша а тийшар: хоза хила безам болаш духхьал артисташ хинна ца Іеш (пациенташта юкъе цхьа яроцент бац уж), иштта инженераш, преподавателаш, дикторош, лораш, болхлой а хилараш.

Любовь ФИЛИНА, АПН корреспондент.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехкетоххама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00066. «Грозненский рабочий» издательства типографе, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 725.